

Olli Harju, Hannu Koskela

# **Viljelijöiden kokemuksia ja ennakkoluuloja valvonnoista Etelä-Pohjanmaan alueella**

Opinnäytetyö

Kevät 2019

SeAMK Maatalous

Agrologi (AMK)

**SeAMK** 

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU  
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

## Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Ruoka

Tutkinto-ohjelma: Agrologi (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto: Tuotantoprosessit

Tekijät: Olli Harju ja Hannu Koskela

Työn nimi: Viljelijöiden kokemuksia ja ennakkoluuloja valvonnoista Etelä-Pohjanmaan alueella

Ohjaaja: Juhani Suojaranta

Vuosi: 2019

Sivumäärä: 54

Liitteiden lukumäärä: 2

---

Maataloustukien merkitys maanviljelijöiden tuloihin on jatkuvasti esillä oleva asia. Yleisesti oletetaan, että maanviljelijät pärjäävät hyvin, sillä tukia maksetaan miljoonia euroja joka vuosi. Käytännössä tilanne on päinvastoin ja vain suuremmat tilat pärjäävät taloudellisesti. Tukien saantiin liittyy aina tiettyjä tukiehtoja ja niitä pyritään valvomaan tiukasti. Maanviljelijöille sana EU-tarkastaja aiheuttaa usein stressiä ja pelkoa. Tässä opinnäytetyössä selvitetään erikokoisten ja -tuotantosuurtaisten tilojen valvontatottumuksia ja mielipiteitä, otoksessa on mukana myös tiloja, joilla ei ole vielä valvontaa ollut.

Opinnäytetyöhön valittiin 10 erilaista ja erikokoista maatilaa Etelä-Pohjanmaan alueelta. Haastattelut suoritettiin kasvotusten yhtä lukuun ottamatta, joka suoritettiin puhelimitse. Haastateltavat olivat kaikki ammatiltaan maanviljelijöitä ja heidän pääelinkeinonsa oli maatalous. Kaikkia haastateltavia tutkimus kiinnosti ja he halusivat mielellään siihen vastata. Tutkimus suoritettiin laadullisena tutkimuksena.

Yleinen mielipide EU-tarkastuksia kohtaan oli selkeä. Niillä tiloilla, joilla oli ollut jo yksi tai useampi tarkastus, osattiin odottaa jo seuraavaa avoimemmin mielin. Kun taas tiloilla, joilla ei ollut ollut yhtäkään tarkastusta, ennakkokäsitys oli negatiivinen. Kehitysehdotuksena olisikin kertoa tarkastuksista avoimemmin, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa tai koulutuspäivillä.

Avainsanat: maataloustuki, maanviljelijä, tarkastaja

## Thesis abstract

Faculty: School of Food and Agriculture

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme: Agriculture and Rural Enterprises

Specialisation: Production processes

Authors: Olli Harju and Hannu Koskela

Title of thesis: Farmers experiences of inspections

Supervisor: Juhani Suojaranta

Year: 2019

Number of pages: 54

Number of appendices: 2

---

Meaning of the farming subsidies for farmers income is all the time on display. The view is that farmers get well with farming subsidies, because they get paid millions of euros every year. In practice it is opposite and only bigger farms get well economically. To get subsidies be related to specific conditions and those are controlled strictly. The word EU inspector often causes stress and fear to farmers. In this thesis is examined opinions and habits of different size and production of farms. There are also along farms which have not had control in this thesis as a sample.

We decided 10 different farms around of the South Ostrobothnia for this thesis. Interviews were performed face to face except one which fulfilled by phone. Every interviewee was farmers and it was their main source of livelihood. Everyone was interested about the research and they answered gladly. The research performed with qualitative research.

Common opinion about EU controls was clear. Farms which have had one or more controls expected the next one more open minded. Whereas farms have not had any controls preconception was negative. Development submission of the research is to tell directly about the controls in social media and education days.

Keywords: farming subsidies, farmer, inspector

## SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	5
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluettelo.....	8
Käytetyt termit ja lyhenteet.....	9
<b>1 JOHDANTO.....</b>	<b>10</b>
1.1 Tutkimuksen tarkoitus.....	10
1.2 Tutkimuksen toteutus.....	10
1.3 Aiheen rajaus.....	10
<b>2 YLEISTÄ.....</b>	<b>12</b>
2.1 Suomen matka Euroopan Unionin jäseneksi.....	12
2.2 Suomi Euroopan Unionissa.....	12
2.3 Suomen maatalous Euroopan Unionissa.....	13
2.4 Täydentävät ehdot.....	13
2.4.1 Ympäristö, ilmastonmuutos ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset.....	14
2.4.2 Kansanterveys sekä eläinten ja kasvien terveys.....	16
2.4.3 Eläinten hyvinvointi.....	17
2.5 Viljelijätuet.....	18
2.5.1 Suorat tuet.....	19
2.5.2 Viherryttämistuki.....	21
2.5.3 Peltokasvipalkkio.....	21
2.5.4 Nuoren viljelijän tuet.....	22
2.5.5 Ohjelmatuet.....	23
2.5.6 Luonnonhaittakorvaus.....	23
2.5.7 Kansalliset tuet.....	25
<b>3 PELTOVALVONTA.....</b>	<b>28</b>
3.1 Ennen tarkastusta selvitettävät asiat.....	28
3.2 Tilakäynnistä ilmoittaminen.....	28
3.3 Valvontakäynti.....	29

4	ELÄINVALVONTA .....	32
4.1	Valvontaan valinta.....	32
4.2	Ennen tilakäyntiä.....	32
4.3	Tilakäynti.....	33
5	RUOKAVIRASTON (ENT. EVIRA) VALVONNAT.....	35
6	VILJELIJÄN KUULEMINEN JA VALITUSOIKEUS .....	36
7	HAASTATTELUT .....	37
7.1	Haastateltavat tilat.....	37
7.1.1	Tila 1 .....	37
7.1.2	Tila 2 .....	37
7.1.3	Tila 3 .....	38
7.1.4	Tila 4 .....	38
7.1.5	Tila 5 .....	38
7.1.6	Tila 6 .....	38
7.1.7	Tila 7 .....	38
7.1.8	Tila 8 .....	39
7.1.9	Tila 9 .....	39
7.1.10	Tila 10 .....	39
7.2	Tilojen valvonnat .....	39
7.3	Ennako-odotukset valvonnoista.....	39
7.4	Valvontatilanne.....	40
7.4.1	Osallistuminen valvontaan .....	40
7.4.2	Tarkastajien työn laatu .....	41
7.4.3	Valvonnan tulos ja tyytyväisyys tulokseen .....	41
7.4.4	Valvonnan ilmapiiri.....	42
7.4.5	Valvonnassa ilmenneet uudet asiat .....	42
7.4.6	Valvonnan hyödyllisyys/stressaavuus ja käsitys maatalouspolitiikasta .....	43
7.5	Ennakkoluulot kokotilavalvonnoista.....	44
7.6	Maatalouspolitiikan säädökset ja tukihakemukset.....	45
7.6.1	Maatalouspolitiikan säädökset ja tiedonhankinta niihin.....	45
7.6.2	Tukihakemusten täyttö.....	46
8	YHTEENVETO JA POHDINTA .....	48

8.1 Ennakko-odotukset ja valvontatilanne.....	48
8.2 Palautteet tarkastajille .....	50
8.3 Ennakkoluulot valvonnoista.....	51
8.4 Maatalouspolitiikan säädökset ja tukihakemukset.....	51
LÄHTEET .....	53
LIITTEET .....	55

## **Kuva-, kuvio- ja taulukkoluettelo**

Kuva 1. EU:n suorat tuet Suomessa 2015 - 2020 .....	20
-----------------------------------------------------	----



## Käytetyt termit ja lyhenteet

<b>EFTA</b>	Euroopan vapaakauppajärjestö
<b>ELY</b>	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
<b>EU</b>	Euroopan Unioni
<b>ETA</b>	Euroopan talousalue
<b>ETY</b>	Euroopan talousyhteisö
<b>LFA</b>	Luonnonhaittakorvaus eli tuki, jota maksetaan EU:ssa epäsuotuisille maanviljelysalueille, kuten Suomelle lyhyemmän kasvukauden vuoksi
<b>MAVI</b>	Maaseutuvirasto
<b>MTK</b>	Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto

# 1 JOHDANTO

## 1.1 Tutkimuksen tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää viljelijätukien valvonnan määrää, laatua sekä ennakkoluuloja ympäri Etelä-Pohjanmaata. Tarkoituksena on saada viljelijöiltä erilaisia mielipiteitä viljelijätukiin liittyen ja tuoda esille tukien rakennetta. Opinnäytetyön tutkimuskysymys voidaan tiivistää seuraavasti: onko tilalla ollut valvontoja ja ovatko ennakkoluulot niistä pitäneet paikkansa sekä miten viljelijöiden ennakkoluuloja valvonnoista voitaisiin parantaa.

## 1.2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja työn tiedonkeruumenetelmänä toimi teemahaastattelu. Tutkimukseen haastateltiin kymmentä mahdollisimman erilaista tilallista. Viljelijöitä oli maitotiloilta, sikatiloilta, broileritiloilta, kasvitiloilta sekä luonnonmukaisen tuotannon emolehmätiloilta. Tilan koko vaihteli aina 35 hehtaarista 350 hehtaarin asti. Tarkoituksena oli saada mahdollisimman paljon eriäviä mielipiteitä eri tuotantosuunnan omaavilta viljelijöiltä. Tutkimusmateriaali koostuu haastateltavien omista kokemuksista ja mielipiteistä. Laadullisena tutkimusaineiston analysointimenetelmänä toimii sisällönanalyysi.

## 1.3 Aiheen rajaus

Tutkimuksen haastattelussa kysyttiin, onko tilalla ollut ELY:n, Ruokaviraston (Evi-ran), Proagrian tai jonkun muun tahon valvontoja. Tästä kokonaisuudesta ei ole jätetty mitään valvontoja pois, mutta pääprioriteettina ovat olleet ELY:n suorittamat kokotilan valvonnat. Käytännössä tiedusteltiin tilan kaikki valvonnat, jotta saataisiin kattavat pohjatiedot. Haastateltavia on kerätty eripuolilta Etelä-Pohjanmaan maakuntaa, Etelä-Pohjanmaan ELY:n toiminta-alueelta. Haastateltavat ovat iältään 25–55-vuotiaita ja he ovat toimineet tilallisina 3–30 vuotta. Opinnäytetyön teoreet-

tinen viitekehys koostuu Suomen maataloudesta Euroopan Unionissa, viljelijätuis-  
ta sekä tukien perusteena olevista valvonnoista.

## 2 YLEISTÄ

### 2.1 Suomen matka Euroopan Unionin jäseneksi

Suomen sotien jälkeen kauppasuhteet Neuvostoliiton kanssa olivat kiristyneet. Ulkomaankauppaa pyrittiin vahvistamaan muihin Euroopan maihin. Suomi liittyikin vuonna 1961 EFTA:n liitännäisjäseneksi FINEFTA sopimuksella, joka takasi reilua kaupankäyntiä jäsenmaiden välillä. EFTA:n perustivat Iso-Britannia, Ruotsi, Norja, Itävalta, Tanska, Portugali sekä Sveitsi vuonna 1960, ja sen tarkoitus oli keskittyä vapaakauppaan ilman maiden välistä politiikkaa. Suomesta tuli EFTA:n täysjäsen vuonna 1986. (Helminen 2015.)

### 2.2 Suomi Euroopan Unionissa

Neuvostoliiton lopullinen romahdus vuonna 1991 ajoi Suomen erikoiseen kansainväliseen tilanteeseen ja YYA-sopimuksen purkuun. Tämän jälkeen katseet käännettiin Länsi-Eurooppaan kohti Euroopan Unionia. Suomi haki EU:n täyttä jäsenyyttä 1992 ja sai sen 1.1.1995. Eduskunnassa äänet liittymisen puolesta menivät 152 "jaa", 45 "ei", yksi "tyhjä" ja yksi "poissa" ääni. (Hakala 2014.) Tätä ennen järjestetyssä kansanäänestyksessä, lokakuussa 1994, tulos oli 56,9 prosenttia puolesta ja äänestysprosentti 74. (Suomen tie jäsenyyteen 2019.) Äänestystulos oli selkeä.

Euroopan Unioniin liittymisen tarkoitus oli parantaa suhteita Länsi-Eurooppaan kauppa-, politiikka- ja turvallisuusasioissa. Etenkin turvallisuuden tunne Euroopan Unionista loi kansalaisissa liittymisen halua uusien ulkopoliittisten syiden takia. (Helminen 2015.)

Suurin osa kansalaisista näki EU:n puolustusliittona, vaikka se ei sitä edelleenkään ole. Ajatus siitä, että jäsenmaa puolustaa toinen toistaan hyökkäyksen uhatessa, loi toivoa sen hetkisen Neuvostoliiton kriisitilanteen takia. (Suomen tie jäsenyyteen 2019.) Suomi mukaan lukien Euroopan Unionin jäsenmaita on tällä hetkellä yhteensä 28.

### 2.3 Suomen maatalous Euroopan Unionissa

Ainoastaan 10 % maanviljelijöistä hyväksyi Suomen liittymisen Euroopan Unioniin, ja hekin ainoastaan mahdollisen turvallisuusedun vuoksi. Suomen päätös hakea jäsenyyttä Euroopan Unioniin ja siihen nopea liittyminen vaikutti nopeitten maatalouteen. Suomen valtiolta oli täysin valmistautumaton maatalouden osalta liittymiseen, vaikka sillä olikin kansainvälisiin asioihin oma toimisto. Tämä toimisto ei kuitenkaan käsitellyt EU:n asioita, vaan kehitysyhteistyötä ja idänkauppaa. (Vesa 2007, 27 - 28.)

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto (MTK) asettui jäsenyyshakemusta ja jäsenyyttä vastaan, sillä MTK:ssa tiedettiin jäsenyyden ongelmalliset vaikutukset maatalouteen ja maaseudun syrjäisiin alueisiin. MTK:lla oli oma toimisto Brysselissä vuodesta 1991 lähtien, ja se olikin laajasti mukana kansainvälisessä, eurooppalaisessa sekä pohjoismaisessa maataloudessa ja maatalouspolitiikassa. (Vesa 2007, 31.)

### 2.4 Täydentävät ehdot

Täydentävät ehdot ovat vaatimuksia, joita jokaisen maataloustukien hakijan tulee noudattaa. Velvollisuus koskee kaikkea maatalouden harjoittamista ja maatalousmaata, myös maatalousmaalla, jota käytetään muuhun kuin maatalouskäyttöön. Täydentävien ehtojen noudattamisen vaatimus koskee Euroopan Unionin kaikkia kokonaan tai osittain rahoittamia tukia. Niitä tulee noudattaa koko kalenterivuosi (1.1.–31.12.). Täydentävien ehtojen noudattaminen on vaatimuksena useassa EU:n kokonaan tai osittain rahoittamassa maataloustuessa, sekä muutamassa kansallisten viljelijätukien maataloustuissa:

- Tilatuki
- Valkuais- ja öljykasvipalkkio
- Tärkkelysperunapalkkio
- Uuhipalkkio

- Lypsylehmäpalkkio
- Nautapalkkio
- Teuraskaritsan laatupalkkio
- Eläinten hyvinvointi tuki
- Ympäristötuki ja sen erityistuet
- Luonnonhaittakorvaus ja sen kansallinen lisäosa
- Kotieläintilan hehtaarituki
- Pohjoiset hehtaarituet
- Eläinten hyvinvointi korvaus (Mavi 2017, 6.)

Mikäli maatalousmaan haltija vaihtuu tukivuoden aikana ja tuleva haltija on hakenut tukea hallinnanmuutostukivuonna, tulee hänen olla vastuussa siitä lähtien täydentävistä ehdoista. Mikäli siirtyneen maan haltija ei ole kyseisenä hallinnansiirtovuotena hakenut tukea, on täydentävien ehtojen vaatimusvastuu edellisellä omistajalla tukivuoden loppuun asti. (Mavi 2017, 6.) Täydentävien ehtojen hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset sekä lakisääteiset luokitellaan kolmeen osaan.

Niitä kutsutaan ehdonaloiksi (Katso liite 2).

- Ympäristö, ilmastonmuutos ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset
- Kansanterveys sekä eläinten ja kasvien terveys
- Eläinten hyvinvointi (Mavi 2017, 6.)

#### **2.4.1 Ympäristö, ilmastonmuutos ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset**

Hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksia on paljon ja jokaisen maata viljelevän ja sitä omistavan tulee tietää ne.

Vaatimukset ovat:

- Pientareet, suojakaistat ja maaperän kunto
- Hukkakauran ja jättiputken torjunta (Haitalliset vieraslajit)

- Viljely hyvän maatalouskäytännön mukaisesti
- Kesantojen hoito
- Maisemapiirteiden säilyttäminen
- Kasteluveden otto
- Pysyvien laitumien ja nurmien hoito
- Pohjaveden suojele (Täydentävät ehdot opas 2017, 7.)

Vesistöjen ja valtaojien varsille tulee jättää vähintään metrin ja enintään kolmen metrin kokoinen piennar eli nurmikasvillisuuden peittämä alue. Piennar mitataan ojan niskasta pellon suuntaan. (Täydentävät ehdot 2017, 17.) Sitä ei saa muokata, lannoittaa tai torjua kasvinsuojeluaineilla ilman erityistä lupaa. Mikäli rikkakasvitilanne on lohkoilla hankala, saa pientareet käsitellä pesäketorjuntana. Paras keino pitää pientareet puhtaana on kuitenkin niiden niittäminen pari kertaa kesässä. Piennar tulee kylvää uudestaan, mikäli se esimerkiksi talven aikana tai pesäketorjunnassa tuhoutuu. (Täydentävät ehdot opas 2017, 9.)

Piennarta ei kuitenkaan aina tarvitse jättää. Mikäli lohkon ja vesistön välillä on vähintään 10 metriä metsää, tonttimaata, tietä, pensaikkaa, jouto- tai kitumaata tai muuta tyhjää aluetta, eikä vesi pääse pelolle tulva-aikana, ei tarvitse piennarta jättää. (Täydentävät ehdot opas 2017, 9.)

Pientareet ovat hyväksi luonnolle ja niillä viihtyvätkin erityisesti linnut, niittykasvit ja hyönteiset. Pientareesta on myös hyötyä itse viljelijälle. Se vähentää ojapenkkojen sortumista ja pitää ojat pidempään puhtaana sekä estää ravinteiden kulkeutumista vesistöihin. (Täydentävät ehdot opas 2017, 9.)

Lohkoja, jotka ovat vesistöjen äärellä ei saa lannoittaa viittä metriä lähempänä vesistöä. Tämän pakollisen viiden metrin kiellon jälkeen saa levittää lannalla tai orgaanisilla lannoitevalmisteilla seuraavan viiden metrin vyöhykkeellä, mikäli pinta-levityksen jälkeen lohko muokataan seuraavan vuorokauden kuluessa. Kotieläimet saavat kuitenkin laiduntaa pakollisen viiden metrin kiellon jälkeen vapaasti. (Täydentävät ehdot opas 2017, 9.)

Valtaojalla tarkoitetaan kaivettua laskuojaa eli avouomaa. Valtaojan tarkoitus on kerätä useamman lohkon, metsän tai muun alueen kuivatusvedet piiri-, sarka- ja

salaojista ja johtaa ne suurempaan vesistöön. Valtaojiksi lasketaan myös viljelijöiden verkkoasientipalvelun (VIPU) rekisterissä olevat muut uomat. Etenkin näitä tarkkaillaan valvonnoissa ja valvoja toteaa, ovatko ne valtaojia vai ei.

Vesistö on valtaojaa suurempi vesiuoma. Se voi olla joki, puro, lampi, järvi, meri, tekojärvi, kanava tai joku muu isompi luonnollinen tai keinotekoinen vesialue. No-ro, oja tai lähde ei ole vesistöjä. (Täydentävät ehdot opas 2017, 9.)

Vaikeiden vierasperäisten lajien torjunnasta kuuluu kaikkien huolehtia. Näitä kasveja ovat hukkakaura, kaukasian-, persian- ja armenianjättiputket. Torjunta tulee suorittaa kemiallisesti, mekaanisesti tai kitkemällä. Mikäli hukkakauraa esiintyy useammalla lohkolla, tulisi tehdä ilmoitus kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle hukkakauran saastuttamista lohkoista. Kunnasta voidaan suunnitella torjuntaohje tai torjuntasuunnitelma hukkakauran saastuttamille lohkoille. Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset sekä Eviran tarkastajat myös valvovat säännöllisesti hukkakauraa. (Täydentävät ehdot opas 2017, 10.)

#### **2.4.2 Kansanterveys sekä eläinten ja kasvien terveys**

Täydentävien ehtojen kohta kansanterveys sekä eläinten ja kasvien terveys tarkoittaa kansan, eläinten ja kasvien yleistä terveydentilaa ja sen edesauttamista kyseisin menetelmin ja keinoin.

Kansanterveyden sekä eläinten ja kasvien terveyden lakisääteiset hoitovaatimukset:

- Kasvinsuojeluaineiden käyttö
- Eläinten ruokinnassa kielletyt tuotteet
- Eläin- ja kasvintuotantotilojen elintarvike- ja rehuhygienian, tuotantoeläimiltä kielletyt aineet, kasvinsuojeluaine- ja eläinlääkejäämät elintarvikkeissa
- Eläinten merkintä ja rekisteröinti
- Sisämarkkinakauppaa ja tuontia koskevat ehdot (Mavi 2017, 6.)



### 2.4.3 Eläinten hyvinvointi

Nykypäivänä ihmiset ajattelevat yhä enemmän eläimiä ja etenkin tuotantoeläimiä. Elintason nousu ja hyvinvoinnin parantuminen ovat saaneet aikaan myös eläinten hyvinvointiin kohdistuvia ajatuksia. Myös ajatus eläimistä ahtaissa tuotantotiloissa ja kasvavasta tautikokonaisuudesta huolettaa. Nämä ovat erinäisiä syitä, miksi on säädetty eläinsuojelulaki, jonka tarkoituksena on suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla, etenkin kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta. (Eläinten hyvinvointi, [viitattu 16.1.2018].)

Hyvinvoiva ja terve eläin tuottaa myös paremmin. Suurin osa tuottajista on nykyään asian kanssa samaa mieltä. Ennen Euroopan unioniin siirtymistä eläimiä kohdeltiin monella tilalla huomattavasti huonommin ja rankemmin. Tämä tapa on jäänyt osalle tulevista sukupolvista, mutta se on koko ajan vähentymään päin. (Eläinten hyvinvointi, [viitattu 16.1.2018].)

Eläinten terveys ja hyvinvointi koostuu eläimen saamasta ravinnosta ja hoidosta sekä elin- ja ympäristöoloista. Eläinten terveyteen vaikuttaa vastustuskyky, perintötekijät ja mikrobien aiheuttamat infektiot ja muut taudit. (Eläinten hyvinvointi, [viitattu 16.1.2018].)

Kaikkia näitä riskitekijöitä voidaan välttää puhtaalla ja turvallisella elinympäristöllä ja säännöllisellä ja terveellä ruokinnalla. Se vähentää eläinten stressiä sekä tautipainetta ja parantaa myös vastustuskykyä. Tietyt taudit voidaan ennaltaehkäistä rokotuksilla. Sairaita eläimiä voidaan hoitaa tuotantoeläimille hyväksytyillä lääkkeillä. (Eläinten hyvinvointi, [viitattu 16.1.2018].)

Eläinten hyvinvoinnin viisi tärkeintä tekijää:

- riittävä juomavesi ja monipuolinen ravinto
- puhdas ja tilava tuotantotila
- ei tauteja eikä vahingoittumisriskiä
- eläimen mahdollisuus käyttäytyä lajilleen tyypillisesti
- ei stressiä eikä pelkoa (Eläinten hyvinvointi, [viitattu 16.1.2018].)

## 2.5 Viljelijätuet

Kun Suomi liittyi Euroopan unioniin vuonna 1995 moni asia muuttui. Siirtymisen yksi keskeisistä ja tärkeimmistä asioista oli kotimainen maatalous ja tuottajien tukeminen. Ennen vuotta 1995 suomalaisten viljelijöiden elintasoa koitettiin turvata kansallisella hinta- ja tukipolitiikalla. Silloin tuottajahinnat olivatkin melkein kaksinkertaiset EU:ssa maksettuihin tuottajahintoihin verrattuina. Kotimaassa riitti myös kysyntää kotimaiselle ruualle, sillä Suomessa oli tiukat tuontirajoitukset. Lisäksi kaikki ylituotanto vietiin ulkomaille. (Euroopan unioni 2018.)

Suomi yritti EU-jäsenyysneuvotteluissa saada koko maan pohjoisen tuen sekä LFA-tuen piiriin. Valitettavasti se onnistui vain maan pohjoisimpiin osiin saakka. Suomi sai kuitenkin luvan maksaa siirtymäkausitukea viiden ensimmäisen vuoden ajan. Tuottajahinnat laskivat heti siirtymisen jälkeen, ja paljon tiloja lopetti ympäri maan. Tuotanto ei kuitenkaan romahtanut. Kun siirtymäkausi päättyi, viljelijät jatkoivat saada suoraa tulotukea. (Euroopan unioni 2018.)

EU-maiden yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteet ovat:

- auttaa maanviljelijöitä tuottamaan riittävästi elintarvikkeita EU:n tarpeisiin
- varmistaa elintarvikkeiden turvallisuus (esimerkiksi niiden jäljitettävyyden avulla)
- suojella maanviljelijöitä hintojen epävakaudesta ja markkinakriiseiltä
- auttaa maanviljelijöitä investoimaan tilojensa nykyaikaistamiseen
- tukea maaseutuyhteisöjen elinvoimaisuutta monipuolistamalla niiden elinkeinoelämää
- luoda ja säilyttää elintarviketeollisuuden työpaikkoja
- suojella ympäristöä ja eläinten hyvinvointia. (Euroopan unioni 2018.)

Viljelijöiden on nykyään mahdollista valita monta erilaista tukea. He saavat itse valita mitä viljelevät ja mitä tukia haluavat ottaa. Tuet ovat usein riippuvaisia viljeltävästä kasvista tai kasvatettavasta eläimestä esimerkkinä kansallinen sokerijuurikas tuki, jota saavat ainoastaan sokerijuurikkaan viljelijät. Luonnonhaittakorvauksen tarkoitus on korvata mahdollisia luonnonolosuhteista syntyviä haittoja. Ympäristökorvaus edellyttää tiettyjä sitoumuksia ympäristönsuojeluun, luonnon monimuotoisuuteen ja maatalousmaiseman hoitoon. Tukea voi

saada myös rakentamiseen, kouluttautumiseen, muihin investointeihin sekä elinkeinosuunnitelman hankintaan. Tuet maksetaan joko pinta-alaa, eläinyksikköä tai tuotettua määrää kohden. Suurin osa viljelytuista voidaan itse hakea sähköisesti Vipu-palvelun kautta. Myös kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen ja yksityiset tahot pystyvät täyttämään hakemuksia ja antamaan neuvoja. Viljelijätuet rahoitetaan joko EU:n maataloustukirahastosta, EU:n maaseuturahastosta tai kansallisista varoista. (Mavi 2018a.)

Euroopan unionin kokonaan tai osittain rahoittamia tukia:

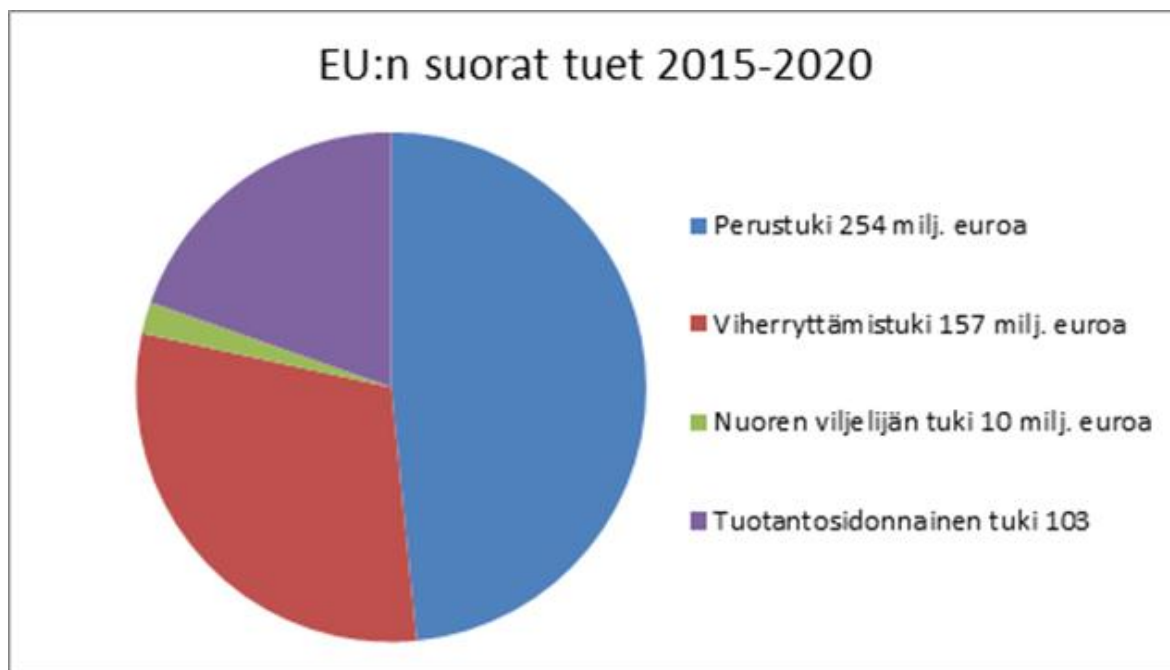
- Perustuki
- Viherryttämistuki
- Nuoren viljelijän tuki
- Peltokasvipalkkio
- Nautapalkkio
- Lypsylehmäpalkkio
- Uuhipalkkio
- Kuttupalkkio
- Teuraskaritsa- ja kilipalkkio
- Ympäristökorvaus
- Luonnonhaittakorvaus ja kotieläinkorotus
- Luonnonmukaisen tuotannon korvaus
- Eläinten hyvinvointikorvaus

### **2.5.1 Suorat tuet**

Euroopan Unionin suorat tuet ovat osa EU:n maatalousrahaston varoja, joilla rahoitetaan viljelijöiden maksettavia maataloustukia. EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteita ja toimeenpanoa seurataan ja päivitetään tarvittaessa sekä säännöllisin väliajoin. Tämä vaikuttaa veron maksajien varoin rahoitettavaan maataloustukiin kuluttajille, ympäristölle ja yhteiskunnalle. (Maa- ja metsätalousministeriö 2018a.)

Yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen myötä vuosina 2015–2020 Suomessa käytettävät suorat tuet ovat perustuki, viherryttämistuki, nuoren viljelijän tuki ja tuo-

tuotosidonnainen tukikokonaisuus. EU:n suorat tuet myönnetään pinta-alan, eläimen tai eläinten tai teurastetun eläimen ruhon perusteella. Lisäksi vaaditaan tukien saamisen edellytyksien noudattamista, kuten aktiiviviljelyn ehtoja ja täydentävien ehtojen noudattamista. Näiden ehtojen tulee täyttyä, jolloin EU:n suoraa tukia voidaan myöntää. (Maa- ja metsätalousministeriö 2018a.)



Kuva 1 EU:n suorat tuet Suomessa 2015 - 2020.

Suurin määrä suoraa tukia Suomessa voi olla enintään 524 miljoonaa euroa. Tästä määrästä noin puolet (48 prosenttia) on perustuen osuutta. Tämä tekee määrältään noin 254 miljoonaa euroa. Viherryttämistuen osuus on seuraavaksi suurin, 30 prosenttia, mikä vastaa 157 miljoonaa euroa. Nuoren viljelijän osuus on pienin (noin prosentti) 10 miljoonaa euroa. (Maa- ja metsätalousministeriö 2018a.)

Tämän lisäksi Suomi on kansallisesti päättänyt maksaa viljelijöille niin sanottua tuotantosidonnaista tukea. Tämän osuus on 19,6 prosenttia eli 103 miljoonaa euroa. Tuotantosidonnaiset tukimuodot ovat lypsylehmäpalkkio, nautapalkkio, uuhipalkkio, kuttupalkkio, teuraskaritsa- ja kilipalkkio sekä peltokasvipalkkio. (Maa- ja metsätalousministeriö 2018b.)

### 2.5.2 Viherryttämistuki

Viherryttämistuki kuuluu EU:n suoriin tukiin ja on kokonaan EU:n rahoittama tuotannosta irrotettu tuki. Viherryttämistuen tavoite on tukea viljelijöitä ympäristön ja ilmaston kannalta tehtäviin toimenpiteisiin. Tavanomaisesti viljelevät tilalliset, jotka hakevat perustukea, ovat velvoitettuja noudattamaan myös viherryttämistuen ehtoja. Vapautuksia saa alle 10 hehtaariset maatilat viljelyn monipuolistamien ehdoista, ja alle 15 hehtaariset maatilat ekologisen alan ehdoista. Myös pääasiassa nurmituotantoa harjoittavat tilat saavat näistä vapautuksia. Luomu-tilat saavat automaattisesti viherryttämistukea, eikä heidän tarvitse sitoutua sen viherryttämistuen ehtoihin. Viherryttämistuen vaatimukset koskevat kaikkia tilan tukikelpoisia hehtaareja. Viherryttämistuen vaatimukset ovat viljelyn monipuolistaminen, pysyvän nurmen säilyttäminen ja ekologisen alan vaatimus. (MAVI 2017, 50–51.)

### 2.5.3 Peltokasvipalkkio

Kun valvotaan peltokasvipalkkioita, tarkastetaan että kasvilajit ovat oikeuttavia palkkioon ja palkkion myöntämisen muut edellytykset täyttyvät. Sitä voidaan maksaa myös tukioikeudettomalle pinta-alalle.

Hyväksyttäviä kasveja ovat:

- valkuaiskasvit, hyväksytyt lajikkeet lupiin ja öljyhampun osalta määrätään vuosittain
- ruis, jyväsadon korjuuvuonna
- sokerijuurikas
- tärkkelysperuna
- avomaavihannekset, joita käytetään ihmisravintona (MAVI 2017, 54–55.)

Lupiinin osalta tilakäynnillä on tarkastettava lupiininsiementen vakuustodistus tai ostokuitti. Näin selvitetään kylvetyn siemenen alkuperä ja lajike. Mikäli tositteita ei

löydy, alkuperä voidaan todentaa muulla luotettavalla tavalla. Jos se on hyväksytty EU:n jäsenmaan virallisessa luettelossa ja on makea se oikeuttaa palkkioon. Jos alkuperää ei saada selvitettyä luotettavasti, se ei ole oikeutettu tukeen ja kyseiselle lohkolle ei makseta peltokasvipalkkiota. (MAVI 2017, 54–55.)

Hampun siemenestä on toimitettava vakuustodistus kuntaan, jolloin tilakäynnillä ei tarvitse tarkastaa vakuustodistusta. Jos vakuustodistusta ei ole toimitettu kesäkuun loppuun mennessä, peltokasvipalkkio hylätään kyseiseltä lohkolta. (MAVI 2017, 55.)

Tärkkelysperuna ja sokerijuurikas vaativat viljelysopimuksen, ja se tulee toimittaa kuntaan kesäkuun puoleenväliin mennessä. Tärkkelysperunan palkkio maksetaan seuraavista pienimmän pinta-alan mukaan: ilmoitettu ala, valvonnassa hyväksytty ala tai viljelysopimuksen ala. Siemenlisäysala ei ole palkkiokelpoista, joten ne todetaan omana valvonnan kasvulohkona. Viljelysopimuksia ei tarvitse tarkastaa tilakäynnillä. (MAVI 2017, 55.)

Maastossa on tarkastettava, löytyykö lohkoista valkuaiskasvia tai viljan seoksia, sillä ne eivät ole tukikelpoisia. Jos niitä löytyy, ne todetaan kasviksi ja laskenta hylkää tuen. Herneelle on sallittua käyttää alle 10 % kasvustosta viljaa tukikasvina. Yleensä tämä tarkastetaan vain silmämääräisesti, mutta tarvittaessa lohkokirjanpidosta voi tarkastaa kylvösuhteen. (MAVI 2017, 54–55.)

#### **2.5.4 Nuoren viljelijän tuet**

Hakijaa koskevat tukiehdot tarkistaa kunta kaikilta viljelijöiltä, jotka ovat hakeneet nuorten viljelijöiden tukia. Sitä maksetaan tukioikeuksien perusteella, enintään 90 hehtaaria viiden vuoden ajalta. Tukiehtoina on, että maatalousmaa on säilytettävänä avoimena laiduntamiseen tai viljelyyn soveltuvassa kunnossa. Lohkon on oltava käytössä vuoden ympäri ja viljelijän on noudatettava täydentäviä ehtoja. (MAVI 2017, 56.)

### 2.5.5 Ohjelmatuet

Suomessa valtion ohjelmatukiin sisältyy luonnonhaittakorvaus, maatalouden ympäristötuki, ei-tuotannollisten investointien tuki sekä eläinten hyvinvointi tuki. (MA-VI 2017, 57.)

### 2.5.6 Luonnonhaittakorvaus

Luonnonhaittakorvausta maksetaan yksivuotisesti. Se maksetaan kaikista viljelijän korvauskelpoisista peltohehtaareista, jotka noudattavat täydentäviä ehtoja. Viljelijän tulee olla myös aktiiviviljelijä, sekä hänen viljelyksessään tulee olla vähintään viisi hehtaaria korvauskelpoista maatalousmaata (saaristoalueella riittää kolme hehtaaria). Luonnonhaittakorvaus voidaan maksaa myös pysyväksi laitumeksi ilmoitetuille peltomaan ulkopuolisille lohkoille. (MTK 2016.)

Luonnonhaittakorvauksen haetun alan tulee olla hakijan maatalouskäytössä viimeistään 15.6. lähtien. Haetun alan tulee myös olla maatalouskäytössä 1.1. saakka, poissulkien ylivoimaiset esteet (esim. Pakkolunastus). Tällöin korvausta ei tarvitse perua. Luonnonhaittakorvaus on myös riippuvainen viljeltävästä kasvista. (MTK 2016.)

Lista luonnonhaittakorvaukseen oikeuttavista kasveista:

- Viljat
- Valkuaiskasvit
- Perunat
- Öljykasvit
- Avomaanvihannekset
- Maustekasvit
- Lääkekasvit
- Hedelmäkasvit
- Marjakasvit
- Nurmet ja kesannot
- Puutarhataimistot
- Erytistukisopimusalat (pelto ja pysyvä laidun)

- Suojavyöhykenurmi
- Maisemapiirteet ja erikoiskasvit (MTK 2016.)

Lista kasveista, joille ei voida maksaa luonnonhaittakorvausta:

- Lyhytkiertoiset energiapuut
- Punontatarkoitukseen käytettävät koristepajut
- Metsälaitumet
- Erityistukisopimusalat
- Ympäristösopimusalat
- Kasvihuonealat
- Kasvimaat
- Metsäpuiden taimitarhat pellolla
- Puustoiset hakamaat
- 20 vuotiset erityistukisopimukset
- Tilapäisesti viljelemättömät alat
- Viljelemättömät alat (MTK 2016.)

Kesannoksi lasketaan seuraavat kasvit:

- Avokesanto
- Viherkesanto
- Sänkikesanto
- Luonnonhoitopelto nurmi
- Suojavyöhykenurmi (MTK 2016.)

Luonnonhoitopeltonurmia, suojavyöhykenurmia ja kesantoa voidaan yhteensä ilmoittaa enintään 25 prosenttia koko korvauskelpoisesta peltoalasta. Luonnonhaittakorvausta leikataan tilakoon kasvaessa. 150 hehtaariin asti korvaus pysyy 100-prosenttisesti ennallaan. 150 - 300 hehtaarin tilalle maksetaan 90 prosenttia tuen määrästä. Yli 300 hehtaarisille tiloille maksetaan luonnonhaittakorvausta 80 prosenttia. (MTK 2016.)

Kotieläinchorotus on osa luonnonhaittakorvausta. Se myönnetään tiloille, joiden eläintiheysraja on vähintään 0,35 eläinyksikköä korvauskelpoista peltohehtaaria



kohti. Korvauskelpoisiin peltohehtaareihin ei lasketa mukaan luonnonhaittakorvauksen kelvoittamia pellon ulkopuolisia pysyviä nurmia. Kotieläinchorotusta ja luonnonhaittakorvausta koskee samat peltovalvonnasta johtuvat vähennykset, sillä molemmat ovat pinta-alaperusteista tukea. Kotieläinchorotuksessa eläinten laskenta-ajanjakso on koko kalenterivuosi 1.1-31.12. Nautojen, sikojen, lampaiden ja vuohien eläinmäärät haetaan suoraan eläinrekisteristä. Erikseen tulee ilmoittaa siipikarjan, hevosten ja ponien eläinmäärät. Nämä ilmoitetaan kirjanpitolietojen mukaisina kuukauden 1. päivän mukaan, joko sähköisesti vipu- palvelulla tai 461 lomakkeella. (Mavi 2018b.)

Broilerit voidaan ilmoittaa myös 1.-5. päivän mukaisina tietoina. Eläinmääräilmoituksien myöhästymisissä on samat sanktiot kuin päätukihakemuksen myöhästymisessä. Mikäli päätukihakemuksin on palautettu myöhässä, katsotaan kumpi hakemus/hakemukset ovat enemmän myöhässä, jonka mukaan myöhästymispäivien lukumäärä katsotaan. Eläinten ilmoittaminen tapahtuu vuosittain. Ilmoitus tehdään silloisen tukihakuvuoden seuraavan vuoden tammi-helmikuussa. Luonnonhaittakorvausta ja kotieläinchorotusta haetaan keväällä päätukihauksen yhteydessä. Hakeakseen kotieläinchorotusta tulee hakijan hakea myös luonnonhaittakorvausta. (Mavi 2018b.)

### **2.5.7 Kansalliset tuet**

Kansalliset tuet ovat maataloustukia, jotka rahoitetaan suoraan ja kokonaan valtion omista varoista.

Näitä tukia ovat:

- Yleinen hehtaarituki
- Pohjoinen hehtaarituki
- Nuorten viljelijöiden tuki
- Sokerijuurikkaan kansallinen tuki
- Kansalliset kotieläintuet naudoista, lampaista ja vuohista
- Tuotannosta irrotettu sika- ja siipikarjatalouden tuki (Maa- ja metsätalousministeriö 2018c).

Kansalliset tuet koskevat ainoastaan maatalouden alaisia tukimuotoja. Näitä ovat maatalouden ja puutarhatalouden kansalliset tuet. Näihin tukiin oli vuonna 2017 valtiolla käytettävissä talousarviossa yhteensä 327,9 miljoonaa euroa. Kansallisten tukien on tarkoitus täydentää EU:n tukijärjestelmiä sekä turvata maa- ja puutarhatalouden toimintaa ja kannattavuutta kotimaassa sekä pitää suomalaista maaseutua elinvoimaisena. (Maa- ja metsätalousministeriö 2018c.)

Kaikki maat EU:ssa noudattavat yhteistä maatalouspolitiikkaa, joka tarkoittaa erilaisten EU-tukien, neuvonnan ja palveluiden käyttöä maataloustuotannon ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Tämä politiikka asettaa maille tiukat rajoitteet toimia halunsa mukaan ja rajoittaa kansallisten varojen käyttöä maatalouden tukemiseen. EU:n jäsenvaltio tarvitsee pääsääntöisesti aina EU-komission luvan kokonaan kansallisesti rahoitetuille tukimuodoille, jotka täydentävät EU-järjestelmää. Kansalliset tuet sisältävät EU:n suorat tuet, luonnonhaittakorvaukset, ympäristökorvaukset ja eläinten hyvinvointikorvaukset. (Maa- ja metsätalousministeriö 2018c.)

Tärkein kansallinen tuki on pohjoinen tuki. Sitä maksetaan C-tukialueella Keski- ja Pohjois-Suomessa. Lappeenrannan, Tampereen ja Porin linjasta ylöspäin. Pohjoisen tuen tarkoituksena on turvata C-tukialueen tuotantoa ja kehittää sitä eteenpäin. Sillä pyritään myös varmistamaan tuotteiden markkinoille pääsy ja edistämään tilojen ympäristösuojelua. Suomi saa maksaa tukea EU-liittymissopimuksen artiklan 142 mukaisesti. Pohjoinen tuki on suurin kansallisista tuista, noin 90 prosenttia koko pohjoisen tuen määrärahasta. Vuonna 2017 pohjoisen tuen määrä oli noin 297 miljoonaa euroa. Pohjoista tukea maksetaan seuraavanlaisesti tuotantotavasta riippuen: maidontuottajat saavat pohjoisen tuen litraperusteisena tukena ja lihakarjan kasvattajat saavat tukea lihanautojen, uuhille ja kutuille eläinyksikköjen määrän perusteella. (Maa- ja metsätalousministeriö 2018c.)

Sika- ja siipikarjatilat saavat tuotannosta irrotettua tukea, joka perustuu tilojen aiempaan tuotantohistoriaan. Peltoviljelyn puolella tuki tulee pohjoisena hehtaaritukena, yleisenä hehtaaritukena ja nuorten viljelijöiden tukena. Kasvihuonetuotannolle tuki maksetaan kasvihuonepinta-alan perusteella. Näiden lisäksi on myös muutama pienempi pohjoisen tuen tukimuoto. Nämä tuet ovat poroeläintuki, mai-

don ja lihan kuljetustuki sekä puutarhatuotteiden ja sienten varastointituki. (Maa- ja metsätalousministeriö 2018c.)

AB-tukialueella Etelä-Suomessa (Lappeenranta-Tampere-Pori-akselin eteläpuoli) maksetaan Etelä-Suomen kansallista tukea. Tuki perustuu Euroopan parlamentin asetuksen N: o 1308/2013 artiklaan 214 a. Tämän artiklan perusteella EU-komissio on antanut Etelä-Suomen kansallista tukea säätelevän päätöksen C 510. Etelä-Suomen kansallisen tuen määrä on noin 25 miljoonaa euroa. Se vastaa noin kahdeksaa prosenttia kansallisen tuen kokonaismäärästä. Tuki maksetaan sika- ja siipikarjataloudelle tuotannosta irrotettuna tukena. Myös puutarhatalous saa siitä puutarhatalouden tukea. (Maa- ja metsätalousministeriö 2018c.)

Maidontuotannon, lihanautojen ja lammas- sekä vuohitalouksien tuet maksetaan EU:n suorina tuotantosidonnaisina tukina. Etelä-Suomen ja pohjoisen tuen alueen eteläpuolen tukitasot ovat lähestulkoon yhtä suuret, vaikka eroavaisuuksia löytyykin. Pohjoisempana Suomea tukitasot kuitenkin nousevat, tuotanto-olosuhteiden muuttuessa huonompaan suuntaan. Sokerijuurikkaan kansallinen tuki on myös merkittävä kansallisen tuen muoto. Tuen määrä on vuosittain noin neljästä viiteen miljoonaa euroa viljelyalasta riippuen. Myös sokerijuurikkaan kansallista tukea maksetaan Euroopan parlamentin asetuksen N: o 1308/2013 artiklan 214 perusteella, samoin kuin jo aiemmin mainittua Etelä-Suomen kansallista tukea. Vähemmän merkittäviä kansallisen tuen tukimuotoja ovat mehiläistalouden tuki, joka maksetaan mehiläisyhdyskuntien perusteella ja sokerijuurikkaan kuljetusavustus. Näiden kustannus on hieman alle miljoona euroa vuodessa. (Maa- ja metsätalousministeriö 2018c.)

### 3 PELTOVALVONTA

#### 3.1 Ennen tarkastusta selvittävät asiat

Yleisiä asioita mitä tarkastaja selvittää ennen tilakäyntiä on se, että rajoittuvatko tilan lohkot vesistöihin tai valtaojiin, sillä näistä lohkoista pitää käydä tarkistamassa, että löytyy vaadittavat suojakaistat sekä pientareet. Lisäksi selvitetään, onko tilalla lohkoja, joiden kaltevuus on yli 15 %. Peltojen osiin, joissa kaltevuus on yli 15 %, on erilaisia säädöksiä lannoituksen suhteen. Tarkastetaan tilan karttamateriaalista, onko siellä sellaisia lohkoja, joiden rajat ovat epäselviä tai eivät muuten näy kartalla hyvin, esimerkiksi puuston varjostuksen takia. Mikäli tällaisia lohkoja löytyy, ne on syytä mitata GPS-laitteilla. Selvitetään myös, onko tila jättänyt lomakkeita, esimerkiksi ylivoimaisen esteen ilmoitusta. (MAVI 2017, 20.)

Mikäli tila kuuluu täydentävien ehtojen valvontaan, tarkistetaan, onko tila hukkakaurarekisterissä, että valvoja tietää tarkkailla kasvustoa hukkakauran varalta. Täydentävien ehtojen valvonnassa täytyy myös selvittää, onko tilalla luonnonsuojelualueita. Täytyy selvittää myös eläinmäärä, jotta lantalan tilavuuden laskeminen onnistuu. (MAVI 2017, 20.)

Selvitetään, täyttyykö aktiiviviljelijän status. Selvitetään myös, onko viljelijä ollut aikaisemmin valvonnan kohteena ja onko tilalle tullut valvonnoista seuraamuksia. Mikäli ympäristökorvaukseen on tullut seuraamuksia aikaisemmin, täytyy huomioida toistuvuus, mikäli seuraamuksia tulee seuraavastakin valvonnasta. (MAVI 2017, 20.)

#### 3.2 Tilakäynnistä ilmoittaminen

Peltovalvonnoista ilmoitetaan yleensä viljelijälle soittamalla ja sopimalla viljelijän kanssa päivästä, milloin valvonta tehdään. Valvonnasta ilmoitetaan viljelijälle yleensä enintään 48 tuntia ennen suunniteltua valvontaa. Valvonnoista ei voida ilmoittaa montaa viikkoa ennen valvonnan tekemistä, ettei tarkastuksen tarkoitusta vaaranneta. Mikäli viljelijä on estynyt valvonnasta erityisen hyvän syyn, kuten esi-

merkiksi lähiomaisen kuolemantapauksen tai merkkipäivän johdosta, voidaan valvontapäivää sovitella, mutta valvonta pitäisi tehdä 14 päivän sisällä ilmoituksesta. (MAVI 2017, 20–21.)

Ilmoitusta tehdessä tarkastaja kertoo viljelijälle myös mitä asiakirjoja tarkastetaan valvonnan yhteydessä, jotta viljelijä voi ottaa ne valmiiksi esille. Kaikista ei tarvitse olla tulostetta, kuten esimerkiksi viljelysuunnitelmasta riittää, että se pystytään katsomaan tietojärjestelmistä. Mikäli viljelijällä ei ole kaikkia tarvittavia asiakirjoja tiläkäynnillä, niitä pyydetään palauttamaan, yleensä kahden viikon sisällä joko postitse tai sähköisesti. (MAVI 2017, 20–21.)

Tiläkäynnistä ilmoitetaan sen takia, että viljelijä voi halutessaan osallistua tarkastukseen. Viljelijällä tarkoitetaan tuenhakijaa tai hänen puolisoaan. Jos viljelijä ei pääse mukaan tarkastukseen, tehdään tarkastus siitä huolimatta sovittuna päivänä. Tarkastajat eivät kuitenkaan saa mennä ilman viljelijää tai hänen lupaansa eläinsuojiin tai tuotantorakennuksiin. Viljelijä voi valtuuttaa jonkun henkilön osallistumaan tarkastukseen, mutta siihen tarvitaan kirjallinen valtakirja. Vaihtoehtoisesti viljelijä voi tarkastuksen alussa suullisesti ilmoittaa haluamansa edustajan tarkastukseen. (MAVI 2017, 20–21.)

Kun ilmoitus on tehty, viljelijä ei voi enää perua tukia. Poikkeuksena on varhaisperunan tai varhaisvihanneksien viljelyalat, joilta voi perua kerääjäkasvin 15.8 saakka. (MAVI 2017, 20–21.)

### **3.3 Valvontakäynti**

Kun valvojat saapuvat valvontakohteeseen, ennen varsinaisen valvonnan aloittamista tulee viljelijälle tai hänen edustajalleen kertoa, mikä on tarkastuksen tarkoitus sekä tarkastusmenetelmät. Kun nämä on kerrottu voi viljelijä arvioida tarkastuksen toteuttamista. Viljelijälle kerrotaan myös, onko tila satunnaisessa vai painotetussa otannassa, sekä selvitetään mitä välineitä tarkastaja käyttää esimerkiksi lohkojen mittaamisessa, ja mikä on niiden tarkkuus. Mikäli tila on painotetussa otannassa, kerrotaan viljelijälle mitkä tekijät ovat voineet vaikuttaa siihen, että tila joutuu painotettuun otantaan. (MAVI 2017, 21.)

Viljelijän tai hänen valtuuttamansa henkilön on mahdollista osallistua valvontaan ja useimmiten se helpottaa tarkastajan työtä, mikäli mukana on joku, joka tuntee tilan peltojen sijainnit. Mikäli kukaan tilalta ei halua osallistua valvontaa, alkavat tarkastajat kierrellä tilan lohkoja itsekseen ja tarvittavat dokumentit palautetaan postitse tai sähköisesti tarkastajille.

Viljelijän osallistuessa valvontaan valvontakäynti alkaa yleensä sillä, että tarkastajat suuntaavat tilakeskukselle ja ensimmäisenä tarkastetaan vaadittavat asiakirjat. Asiakirjojen tarkistuksen yhteydessä pystytään viljelijälle selvittämään valvonnan tarkoitusta sekä pystytään keskustelemaan, mikäli lohkoilla on jotain, mikä saattaisi vaikuttaa valvontaan. Esimerkiksi, jos piennar on uusittu, nähdään se heti lohkokorteista, eikä tarvitse sitten paikan päällä ihmetellä, jos piennar on muokattu ja kylvetty.

Asiakirjojen tarkistuksen jälkeen aloitetaan peltolohkojen tarkastaminen. Tilan jokainen lohko käydään katsomassa ja toteamassa viljelty kasvi. Lohkoilta tarkistetaan myös pinta-alat, sekä mitataan tarvittaessa GPS-laitteella, mikäli lohkon rajat näyttävät kartalta siltä, että ne eivät täsmää maaston mukaisiin rajoihin. Mikäli lohkoilla on valtaojia, jotka vaativat täydentäviin ehtoihin kuuluvan metrin pientareen tai vesistöjä, jotka vaativat ympäristökorvaukseen kuuluvan kolmen metrin suoja-kaistan, käydään nämä tarkistamassa.

Tarkastajilla on mukanaan valvontaa suorittaessa valvontakartat kaikista tilan lohkoista, mistä ilmenee lohkojen numerot ja nimet, viljelty kasvi, peruslohkojen ja kasvulohkojen pinta-alat, onko lohko pohjavesialueella, sekä vaaditaanko lohkoilla piennarta tai suojakaistaa. Valvontakarttoihin tehdään valvonnan yhteydessä merkintöjä, jotka helpottavat valvonnan tuloksen tallentamista järjestelmään.

Tarkastajalla on mukanaan myös valvonnan yhteydessä tarkistuslista, johon valvoja tekee tarvittavia havaintoja ja kirjaa tukiehtojen täyttymiset sekä puutteet. Tarkistuslistaa ei jätetä eikä toimiteta viljelijälle, vaan sen perusteella tallennetaan havainnot järjestelmään. Tarkastajalla voi myös olla mukanaan maasto tallennin ja mikäli valvonnan havainnot tallennetaan suoraan maasto tallentimeen, ei paperista tarkistuslistaa tarvitse täyttää. Valvonnan yhteydessä tarkastaja voi myös ottaa

valokuvia lohkoilta, jolloin pystytään hyvin toteamaan ja todistamaan havaintoja ja puutteita.

Kun kaikki tilan lohkot on kierretty ja valvottu, tarkastaja käy loppukeskustelun havainnoista viljelijän tai hänen valtuuttaman henkilön kanssa. Keskustelussa käydään läpi tarkastuksen havainnot. Samalla pyritään myös avaamaan havaintojen ja mahdollisten puutteiden vaikutukset tukiin.

Kun valvonta on suoritettu maastossa, tallennetaan tehdyt havainnot, sekä kartta-  
korjaukset sekä GPS-mittaukset tukisovellukseen. Tukisovellus laskee valvonnan perusteella tehtyjen tallennusten avulla seuraamusprosentit ja tarkastaja voi joskin tapauksissa muuttaa prosenttia, mikäli siihen on perustelut. Tallennuksessa on käytössä kahden silmäparin varmistus. Eli toinen maasto tarkastajista tallentaa tiedot ja toinen tarkastaa, että tiedot on tallennettu havaintojen mukaan. Molemista toimenpiteistä tulee merkinnät valvontajärjestelmän logi-tiedostoon. Tallennuksen ja tallennuksen tarkastuksen jälkeen kokenut tarkastaja suorittaa vielä tallennukselle varmennuksen, jonka jälkeen valvonta on loppuun suoritettu ja vapautettu maksatukseen.

Valvonnan varmistuksen jälkeen viljelijälle toimitetaan valvonnasta yhteenveto, joka sisältää lohko-kohtaisen listauksen valvonnan havainnoista, puutteista ja niiden perusteluista sekä pinta-aloista. (MAVI 2017, 23.) Täydentävien ehtojen tarkastuskertomus on tehtävä kuukauden kuluessa tilakäynnistä. Viljelijällä pitää olla kaikista laiminlyönneistä tieto viimeistään, kun 3 kuukautta on kulunut tilakäynnistä. (MAVI 2017, 23.) Tarkastaja allekirjoittaa itse yhteenedon ja lähettää sen sitten viljelijälle allekirjoitettavaksi. Vaikka viljelijä allekirjoittaisi yhteenedon, se ei poista viljelijän muutoksenhakuoikeutta lopulliseen tukipäätökseen. Tarkastuksen havaintoja ei ole pakko allekirjoittaa ja hyväksyä, mutta allekirjoituksen puuttuminen ei estä asian jatkokäsittelyä.

## 4 ELÄINVALVONTA

### 4.1 Valvontaan valinta

ELY-keskuksen eläinvalvonnan tarkoituksena on tarkastaa ne kaikki eläinperusteiset tuet, joita tuenhakija on sinä vuonna hakenut ja joiden valvonta-ajolla tuenhakija on. Eläinvalvontaja on sekä satunnaisena, että painotettuna otantana. Valvonnasta satunnaisotantoja on 20–25%, ja riskiotannan kautta 75–80%. Prosenttiosuus vaihtelee tukityypeittäin. Satunnainen otanta voi osua kelle tahansa eläintukia hakeneelle tuenhakijalle. Painotetussa otannassa lasketaan tuenhakijalle riskipisteitä, ja riskipisteitä saaneiden joukosta arvotaan oma valvontaotanta. Riskipisteitä lasketaan tukityyppikohtaisesti ja niitä on paljon erilaisia jokaista tukityyppiä kohti. Jos otetaan esimerkiksi, vaikka eläinten hyvinvointikorvaus, on siinä painotetun otannan ositteita yhteensä 18 kappaletta. Painotettuun otantaa otetaan helposti sellaisia tiloja, joilla on ollut ilmoituksissa viivettä tai on muuten ollut jotain poikkeuksellista, esimerkiksi korvausmerkkejä tilattu samaan usealle eläimelle. Eläinten hyvinvointikorvauksen valvontaan voi joutua myös, jos tilalla ei ole muutama vuoteen ollut valvontaa. Painotetussa otannassa on siis huomattavan paljon eri asioita, jotka vaikuttavat joutuuko tila valvontaan vai ei.

### 4.2 Ennen tilakäyntiä

Ennen tilakäyntiä täytyy tarkastajan varmistaa, että kaikki tuenhakijaa koskevat eläintukien hakemukset on tallennettu oikein. Jokaisen eläintenpitäjän täytyy rekisteröityä eläintenpitäjäksi, joten tarkastajan täytyy selvittää, että eläintenpitäjä on rekisteröitynyt oikealle eläinlajille eläintenpitäjäksi. Mikäli tuenhakija on hakenut sellaista tukea, jossa edellytetään tietyn keskimääräisen vähimmäiseläinmäärän hallintaa, täytyy tarkastajan selvittää, että eläinmäärät ovat oikein.

Eläinvalvonnoista harvoin ilmoitetaan etukäteen. Yleensä valvojilla on tapana mennä tilalle paikan päälle ja etsiä tuenhakija paikan päältä ja ilmoittaa, että olisi eläinvalvonnan aika. Valvonnasta voidaan siinä tapauksessa ilmoittaa etukäteen, mikäli ennalta ilmoittaminen ei vaaranna tarkastuksen tarkoitusta. Mikäli tilalle il-



moitetaan etukäteen eläinperusteisen tukien valvonnasta, täytyy se tehdä enintään 48 tuntia ennen tarkastuskäyntiä. Mikäli tilalle tehdään tarkastuskäynti ilman ilmoitusta eivät tarkastajat saa mennä eläinsuojiin tai tuotantorakennuksiin ilman tuenhakijaa tai hänen lupaansa. Eläinvalvonnasta ilmoitetaan etukäteen yleensä sen takia, että tuenhakija ehtisi etsiä kaikki tarvittavat asiakirjat valvontaa varten. Tuenhakijan olisi myös hyvä tarkastajien kannalta olla paikalla valvontaa tehtäessä, että tuenhakija voisi sitten avustaa tarkastajia, jotta tarkastajat pystyvät tunnistamaan eläimet. Tuenhakijalla on velvollisuus viranomaisen pyynnöstä antaa tarpeellinen apu valvonnan suorittamisessa.

### 4.3 Tilakäynti

Mikäli tilalle mentäessä tilalle ei ole ilmoitettu valvonnasta aikaisemmin, saatetaan ilmoittaa noin puolta tuntia ennemmin pääsyä määränpäähän, että tarkastajat ovat nyt tulossa, niin saadaan isäntäväki paikalle tarkastuksen alkuun ja vähän aikaa etsiä tarvittavia asiakirjoja. Mikäli ilmoitusta ei ole tehty, valvontakäynti alkaa ensimmäisenä siitä, että etsitään tuenhakija tai tilan osallinen. Näin hän saa tiedon valvonnan aloituksesta ja tarkastajat pääsevät eläinsuojiin. Tuenhakija voi myös auttaa tarkastajia valvonnassa. Tarkastajien on annettava tuenhakijalle valvonnasta tiedote, sekä selvitettävä tarkastuksen tarkoitusta ennen valvonnan aloittamista. Tuenhakijalle kerrotaan, onko otannan peruste painotettu vai satunnainen.

Eläinvalvonnassa hyvin tärkeää on asianmukaiset suojavaatteet. Tällä tavalla huolehditaan, etteivät mahdolliset taudit pääse leviämään ainakaan tarkastajien mukana tilalta toiselle. Tarkastajat laittavat aina ennen valvonnan aloittamista kumisaappaisiin suojat, suojahaalarit, lakin/myssyn sekä tarpeen vaatiessa myös hanskat käteen, kuitenkin niin, että he saavat vielä merkintöjä tehdyksi. Valvonnan lopuksi suojavaatteet riisutaan aina tilalla ja laitetaan tilan omaan roskikseen, etteivät mahdolliset tarttuneet bakteerit leviä pois tilalta.

Mikäli valvonta-ajossa on sellaisia tukia, missä pitää saada tilan eläinmäärä selvitettyä, mikä on hyvin yleistä, lasketaan kaikki tilan eläimet. Tässä vaiheessa varsinkin on hyvä, jos tilan isäntäväki tai joku muu on auttamassa tarkastajia, sillä eläimiä voi olla useassa paikassa tai laitumilla. Tämä on yleisesti aikaa vievin asia

eläinvalvonnassa, sillä joillakin nautatiloilla voi olla useita satoja eläimiä laitumella tai eri eläinsuojissa. Koska jokaisen naudon korvamerkki on nähtävä, tarkat silmät ovat erittäin hyvä apu tarkastajalla. Tarkastajilla on käytössään myös kiikarit ja kaukoputki, joilla voi esimerkiksi laitumella olevien nautojen korvamerkkejä kiikaroida. Tämä on erittäin paljon aikaa vievää työtä, mikäli naudat ovat kaukana pellolla, mutta onneksi nauta on yleensä sen verran utelias eläin, että se tulee lähemmäs katsomaan, kun tarkastajat seisovat pellon reunassa, joten korvamerkkien tarkastus helpottuu. Tässä työvaiheessa myös tilan väki voi olla erittäin hyvin avuksi ajamalla eläimiä lähemmäs tarkastajia, jolloin valvonta on nopeammin ohi, kun tarkastajat näkevät eläinten korvamerkit nopeammin. Tarkastajat eivät saa mennä eläinten aitaukseen oman turvallisuutensa takia.

Valvonnassa eläinten hyvinvoinnin tarkastamiseen kuuluu myös pitkälti se, että eläimellä on tarpeeksi tilaa aitauksessaan tai karsinassaan, jossa eläin viettää aikaansa. Valvonnassa joudutaankin toisinaan mittaamaan karsinoita, jotta ne täyttävät karsinassa olevan eläinmäärän tarvittavat minimimitat. Valvonnassa tarkastetaan aina myös eläinten peruskuntoa, että ne ovat hyvän ja terveen näköisiä. Valvonnan laajuuteen liittyy yleensä vahvasti se, mitä kaikkea eläinperusteisia tukia tuenhakija on hakenut.

Eläimien laskennan, sekä eläinsuojien valvonnan lisäksi tuenhakijalta valvotaan tiettyjä asiakirjoja hänen hakemiinsa tukiin liittyen. Kun valvonta on suoritettu, tarkastajan täytyy selvittää tuenhakijalle tai hänen edustajalleen tehdyt havainnot.

Kun valvontakäynti tehdään paikan päällä, siitä tehdään aina valvontapöytäkirja, missä tarkastellaan tehtyjä tarkastuksia yksityiskohtaisesti. Valvontapöytäkirja täytetään tilalla ja annetaan valvonnan päätteeksi allekirjoitettavaksi tuenhakijalle tai hänen edustajalleen. Mikäli pöytäkirja täytetään jälkikäteen vasta toimistolla, täytyy pöytäkirja lähettää tuenhakijalle hänen allekirjoitettavakseen. Valvontapöytäkirjasta täytyy käydä ilmi kaikki tiedot, joihin valvonnan tulos perustuu ja seuraamukset on perusteltava valvontapöytäkirjassa. Valvontapöytäkirjaan voidaan liittää kuvia liitteeksi, mikäli valvonnassa tulee jotain epäkohtia ilmi.

## 5 RUOKAVIRASTON (ENT. EVIRA) VALVONNAT

Ruokaviraston tehtävänä on edistää, valvoa ja tutkia elintarvikkeiden turvallisuutta sekä laatua, eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä sekä maa- ja metsätalouden tuotantoon käytettäviä lannoitteita, rehuja, kasvinsuojeluaineita, siemeniä ja taimia Suomessa. (Maa- ja metsätalousministeriö 2019.)

Ruokavirasto vastaa EU:n maataloustuki- ja maaseuturahastojen varojen käyttämisestä, se toimii EU:n maksajavirastona sekä pitää huolta EU- ja kansallisten tukien toimeenpanemisesta. (Maa- ja metsätalousministeriö 2019.)

Ruokavirasto tekee monenlaista valvontaa. Pääasiassa valvonnat suorittavat ELY-keskukset vuosittaisen Ruokaviraston ja ELY-keskuksen välisen tulos/toimeenpanosuunnitelman pohjalta. Kasvinterveyspuolella valvotaan erilaisia tuhoajia sekä kasvitauteja. Näistä hyvänä esimerkkinä perunalle tehtävät peruna-ankeroiskartoitukset ja valvonnat, sekä kasvihuonetarkistukset. Peruna-ankeroisvalvontaa tehdään tiloille, joilla on joskus todettu esiintyvän peruna-ankeroista. Kartoituksia tehdään myös satunnaisotoksilla perunanviljelytiloille. Kasvihuonetarkistukset ovat satunnaisia ja niillä pyritään estämään vaarallisten kasvin tuhoajien leviäminen.

Myös hukkakaura valvonnat kuuluvat kasvinterveysvalvontoihin. Hukkakauraa pidetään niin haitallisena, että sen hävittämisestä on laissa määrätty. Myös kuntien maaseutuviranomaiset tekevät hukkakauravalvontaa ruokaviraston ohella ja yhteistyössä. Ruokavirasto tekee satunnaisotoksia ja -kartoituksia tiloille, joilla on joskus ollut hukkakauraa. Ruokavirasto käy myös usein katsomassa mahdolliset ilmiantotapaukset.

Mäntyankeroisen ja runkojäätien leviämistä pyritään estämään puisen pakkausmateriaalin valvonnalla. Mäntyankeroisen luokitellaan vaaralliseksi kasvintuhoojaksi ja sen leviäminen Suomen metsiin olisi kansantaloudellinen uhka. Valvontoja tehdään satunnaisesti yrityksille, jotka valmistavat puista pakkausmateriaalia ISPM-15 standardin mukaisesti sekä yrityksille, jotka tuovat tavaraa puisella pakkausmateriaalilla ulkomailta. Valvontaa tehdään myös tullissa. EU:n sisäistä puisen pakkausmateriaalin valvontaa ei tehdä, poikkeuksena Portugali.

## 6 VILJELIJÄN KUULEMINEN JA VALITUSOIKEUS

Peltovalvonnan jälkeen viljelijälle lähetetään yhteenveto, josta käy ilmi lohkokohdainen listaus valvonnan aikana suoritetuista havainnoista ja lohkomuutoksista. Mahdolliset puutteet perustellaan yhteenvetoon. Tarkastajalla on kolme kuukautta aikaa lähettää yhteenveto viljelijälle allekirjoitettuna. Viljelijä voi halutessaan palauttaa kopion yhteenvedosta allekirjoitettuna takaisin tarkastajalle. Viljelijän allekirjoitus ei kuitenkaan hylkää mahdollisuutta valittaa tarkastajan päätöksestä.

Täydentävien ehtojen puutteista lähetetään oma yhteenveto ja kuulemiskirje. Viljelijän kuulemiselle varataan noin kaksi viikkoa aikaa vastata. Vaikka viljelijä ei kuulemiskirjeeseen vastaisi mitään, se ei estä asian käsittelyä eteenpäin. Virallinen valvonnan tulos selviää vasta talvella suoritettavan asiakirjavalvonnan jälkeen. ELY-keskuksen koordinaattori vahvistaa lopullisen seuraamusprosentin tilalle ja lähettää sen tilalle. Viljelijällä on oikeus tehdä oikaisuvaatimus kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen tekemästä tukipäätöksestä paikalliseen ELY-keskukseen ja valittaa päätöksestä hallinto-oikeuteen. Mahdollinen valitus on viljelijälle maksullinen ja valvontapöytäkirjaan merkityjä tietoja käytetään hyväksi valitustilanteessa. (Maataloustukien valvonta 2019.)

## 7 HAASTATTELUT

### 7.1 Haastateltavat tilat

Haastateltavat tilat olivat ympäri Etelä-Pohjanmaan maakuntaa. Tilat valittiin haastatteluun satunnaisesti omista ja tuttavien mahdollisista kontakteista. Otannassa pyrittiin valitsemaan tiloja mahdollisimman monipuolisesti eri tuotantosuunnista. Tilojen peltujen pinta-alat vaihtelivat 35 hehtaarista aina 310 hehtaariin asti ja mukana on sekä vuokrattua, että omistettua peltoalaa. Haastateltavien viljelijöiden ikähaarukka oli 25 ikävuodesta 55 ikävuoteen asti. Lähes kaikilla haastateltavista oli pohjalla maatalouteen liittyvä koulutus, vain yhdellä poikkeuksellisesti merkonomin tutkinto. Henkilön perustiedoista tutkimuksen kannalta oleellista ovat tuotantosuunta, peltopinta-ala sekä viljelijän ikä ja koulutus. Lisäksi haastattelussa selvitettiin, onko tilalla ollut valvontaa viimeisen viiden vuoden aikana. Tähän tulleen vastauksen perusteella kysymyksiä personoitiin etukäteen suunnitellun lomakkeen (LIITE 1) pohjalta sopivaksi haastateltavalle.

#### 7.1.1 Tila 1

Tuotantosuunta: Broilerituotanto ja viljanviljely. Tilan peltopinta-ala: viljelyksessä on 90 ha peltoa, 70 ha omaa peltoa ja 20 ha vuokrattua peltoa. Viljelijän ikä ja koulutus: 54-vuotias. Koulutuksena maamieskoulu.

#### 7.1.2 Tila 2

Tuotantosuunta: Luonnonmukainen emolehmätuotanto. Tilan peltopinta-ala: viljelyksessä on 45 ha peltoa, joista 35 ha omaa peltoa ja 10 ha vuokrattua peltoa. Viljelijän ikä ja koulutus: 26-vuotias ylioppilas ja maatalousopintoja agrologikoulutuksesta.

### **7.1.3 Tila 3**

Tuotantosuunta: Luonnonmukainen emolehmätuotanto. Tilan peltopinta-ala: viljelyksessä on 225 ha peltoa, joista 85 ha omaa peltoa ja 140 ha vuokrattua peltoa. Viljelijän ikä ja koulutus: 25-vuotias ylioppilas, maatalousopintoja agrologikoulutuksesta.

### **7.1.4 Tila 4**

Tuotantosuunta: Luonnonmukainen emolehmätuotanto. Tilan peltopinta-ala: viljelyksessä on 310 ha peltoa, joista 70 ha omaa peltoa ja 240 ha vuokrattua peltoa. Viljelijän ikä ja koulutus: 33-vuotias ylioppilas sekä maatalouden perustutkinto.

### **7.1.5 Tila 5**

Tuotantosuunta: Lypsykarjatila. Tilan peltopinta-ala: viljelyksessä on 50 ha peltoa, joista 27 ha omaa peltoa ja 23 ha vuokrattua peltoa. Viljelijän ikä ja koulutus: 55-vuotias agrologi.

### **7.1.6 Tila 6**

Tuotantosuunta: Viljansiemen tuotanto. Tilan peltopinta-ala: viljelyksessä on 200 ha peltoa, joista 100 ha omaa peltoa ja 100 vuokrattua peltoa. Viljelijän ikä ja koulutus: 25-vuotias, maatalousyrittäjän perustutkinto.

### **7.1.7 Tila 7**

Tuotantosuunta: Kasvinviljely. Tilan peltopinta-ala: viljelyksessä on 38 ha, joista kaikki omaa. Viljelijän ikä ja koulutus: 58-vuotias merkonomi.

### **7.1.8 Tila 8**

Tuotantosuunta: Kasvinviljely. Tilan peltopinta-ala: viljelyksessä on 96 ha peltoa, joista 80 ha omaa peltoa ja 16 ha vuokrattua peltoa. Viljelijän ikä ja koulutus: 54-vuotias maatalousyrittäjä.

### **7.1.9 Tila 9**

Tuotantosuunta: Lypsykarjatila. Tilan peltopinta-ala: viljelyksessä 35,5 ha peltoa, joista 35 ha omaa peltoa ja 0,5 ha vuokrattua peltoa. Viljelijän ikä ja koulutus: 55-vuotias. Koulutuksena maamieskoulu.

### **7.1.10 Tila 10**

Tuotantosuunta: Kasvinviljely. Tilan peltopinta-ala: viljelyksessä 113 ha peltoa, joista 78 ha omaa peltoa ja 35 ha vuokrattua peltoa. Viljelijän ikä ja koulutus: 37-vuotias agrologi.

## **7.2 Tilojen valvonnat**

Haastateltavilla tiloilla oli pääsääntöisesti ollut ELY-keskuksen suorittamaa kokotilanvalvontaa. ELY-keskuksen suorittamaa kokotilavalvontaa oli suoritettu kuudella tilalla viimeisen viiden vuoden aikana. Eläinvalvontaa oli ollut kaikilla haastattelussa olleilla kotieläintiloilla viimeisen viiden vuoden aikana. Viljasiemenen tuotantoon suuntautuneella tilalla on tehty joka vuotena Proagrian toimesta siemenvälvontää. Luonnonmukaisen tuotannon tiloilla on tehty Proagrian toimesta luomuvälvontää.

## **7.3 Ennako-odotukset valvonnoista**

Kaikilla tiloilla, joilla valvontaa oli ollut, kokivat tilanteen aluksi stressaavaksi, kun soitettiin ja kerrottiin, että valvonta on tulossa. Yhdellä tilalla oli tehty sukupolven-

vaihdos juuri, joten siinä stressasi se, että onko vanha isäntä täyttänyt paperit oikein. Yksi tiloista oli myös kysynyt neuvoja/apuja valvontaan Proagrialta, mikä oli lieventänyt stressaamista. Mikäli tilalla oli ollut useampi kokotilavalvonta, oli toisella kerralla odottaminen huomattavasti helpompaa, kun tiesi mitä odottaa.

Ensimmäisellä kerralla oli jännitystä ilmassa, mutta jännittäminen oli ollut kyllä aika turhaa. Toisella kerralla oli paljon helpompaa. (Tila 1.)

Peltovalvonnasta ennakko-odotukset olivat paljon paremmat kuin mitä valvonta todellisuudessa oli. Proagrian neuvonta auttoi hieman lieventämään stressiä. (Tila 5.)

Ennakko-odotukset peltovalvonnasta osoittautuivat kaikilla tiloilla paljon paremmiksi, mitä valvonta todellisuudessa oli. Osa tiloista myös stressasi, että aletaanko asiakirjoja tarkastella monen vuoden takaa.

Kokotilavalvonta oli henkisesti ennakoitua helpompi. Luomuvalvonta on hyvä asia tuotannon kannalta, mutta byrokratiaa ei kerkeä kesken sesonkia kunnolla katsomaan, jonka vuoksi aiheuttaa stressiä. (Tila 4.)

## **7.4 Valvontatilanne**

Tähän alle on koottu haastatteluiden kysymykset, mitkä liittyvät valvontatilanteeseen. Valvontatilanne koostuu peltolohkojen kiertämisestä sekä asiakirjojen tarkastamisesta.

### **7.4.1 Osallistuminen valvontaan**

Kaikilla kuudella tilalla, joilla oli ollut ELY-keskuksen kokotilavalvontaa, oli viljelijä ollut myös itse mukana kiertämässä lohkot. Asiakirjat oli myös katsottu jokaisella tilalla viljelijän läsnä ollessa. Tarkastajien olisi mahdollista antaa kiertää peltolohkoja omin päin, mutta kaikki tilalliset halusivat olla mukana kiertämässä, sillä asia



on mielenkiintoinen ja pystyy itse näkemään ja selvittämään tarkastajien havainnot ja mahdolliset puutteet.

#### **7.4.2 Tarkastajien työn laatu**

Pääosin haastatellut viljelijät olivat tyytyväisiä valvonnan tarkastajien työn laatuun. Neljällä tilalla kuudesta tarkastajat saivat pelkästään hyvää palautetta. Tarkastajat saivat hyvää palautetta järjestelmällisyydestä ja hyvin pohjustetusta työstä. Tarkastajilla oli hyvin kartat valmiina ja selvä reitti mistä millekin lohkolle ajetaan ja missä järjestyksessä. Tarkastajien neuvova asenne jäi myös hyvällä tavalla mieleen.

Tarkastajien työn laatu oli ihan ok, pellot käytiin järjestelmällisesti läpi ja se säästi aikaa. (Tila 2)

Tarkastajien neuvova ote ja asenne olivat hyvää. (Tila 5.)

Kahdella tilalla oli löydetty negatiivista sanottavaa tarkastajien työstä, liittyen heidän tarkkaan työhönsä valvonnan yhteydessä.

Sellainen tunne jäi, että joku virhe on pakko löytää. Ja jatkuva lohkojen mittaaminen on täysin turhaa ja se tulisi lopettaa. (Tila 4.)

Työnsä valvojat osaavat, mutta ovat liian pikkutarkkoja. (Tila 8.)

#### **7.4.3 Valvonnan tulos ja tyytyväisyys tulokseen**

Neljällä tilalla kuudesta ei ollut tullut yhtään sanktioita kokotilavalvonnoista. Joitain pieniä muutoksia tuli peltojen pinta-aloihin, mutta kun puhutaan muutamasta aarista, ei tämä herättänyt mitään moitteita. Kahdella tilalla on ollut kokotilavalvonnassa puutteita, toisella tilalla tuli täydentävien ehtojen puutteesta sanktio. Toisella tilalla tuli ympäristökorvauksen kolmen metrin suojakaistapuutteesta pieni sanktio ympäristökorvaukseen. Sanktiot olivat tiloilla aika pieniä ja selviä myös tilan väelle miksi niistä sanktioitiin, joten tilalla oltiin silti tyytyväisiä valvonnan tulokseen.

Olin tyytyväinen tulokseen, pelättiin kolmen prosentin sanktioita, joten yksi prosentti oli positiivinen yllätys. (Tila 5.)

Vuonna 2017 kaikki asiat olivat ok. Vuonna 2014 ympäristökorvauksen vaatima kolmen metrin suojakaista vesistöjen varsilla oli jossain paikoissa liian kapea ja siitä tuli sanomista. Olin kuitenkin tyytyväinen valvonnan tulokseen, vaikka 2014 tulikin joitain moitteita, mutta asiat olivat selviä. (Tila 1.)

#### **7.4.4 Valvonnan ilmapiiri**

Valvonnan ilmapiiri oli useimpien mielestä hyvä. Yksi viljelijöistä sanoi, että valvonnan ilmapiiri oli jännittynyt, melkein koko valvonnan ajan. Viidellä tilalla valvonnan aluksi ilmapiiri oli jännittynyt, kun ei tilan väki oikein tiennyt kuinka suhtautua tarkastajiin ja mistä heidän kanssaan voisi keskustella. Viidellä tilalla kuitenkin valvonnan ilmapiiri muuttui valvonnan edetessä oikein hyväksi ja useimmilla tarkastajilla oli huumoria matkassa, ettei valvontatilanne ollut liian totista koko ajan.

Valvonnassa oli hyvä ilmapiiri ja tarkastajilla oli sopivasti huumoria matkassa, ettei ollut liian totista koko ajan. Mahduimme tarkastajien kanssa samaan paikkaan syömäänkin. (Tila 1.)

Oli oikein hyvä ilmapiiri valvonnassa, tarkastajat olivat ystävällisiä sekä huumorintajuisia. (Tila 2.)

#### **7.4.5 Valvonnassa ilmenneet uudet asiat**

Valvotuista tiloista kolme tilaa kuudesta sanoi, ettei valvonnassa ilmennyt mitään uutta asiaa, mitä ei olisi ennemmin tiennyt. Kahdella tilalla oli ilmennyt joitain uusia asioita mitä ei valvonnasta aikaisemmin ollut tiedetty. Yhdellä tilalla tilan isäntä oli ensimmäistä vuotta tilan isäntänä, joten hänelle tuli oikeastaan koko valvontatilanne uutena asiana, kun aikaisemmin ei ollut kokotilavalvontaa ollut.

Ei tainnut ilmetä juuri mitään uutta asiaa. Ihmetystä herätti, kun ruohonleikkurilla leikattu kanalän edusta ei meinannut kelvata pelloksi. (Tila 1.)

Olin silloin ensimmäistä vuotta isäntänä, joten minulle koko valvontatilanne oli uutta asiaa, kun ei näistä valvonnoista yleensä paljon puhuta. (Tila 3.)

#### **7.4.6 Valvonnan hyödyllisyys/stressaavuus ja käsitys maatalouspolitiikasta**

Valvonnan kokeminen hyödylliseksi herätti vastaajissa paljon eriäväsyyksiä. Puolet vastaajista sanoivat, että valvonta on vain turhaa viljelijöiden stressaamista ja puolet oli sitä mieltä, että siitä olisi jotain hyötyä. Valvonta todettiin siinä määrin hyödylliseksi, että on hyvä, kun joku käy ihan paikan päällä katsomassa. On hyvä, että joku käy tarkistamassa, että viljeltyt pellot ovat sitä mitä niiden pitäisi olla, ettei tule tukirahojen väärinkäyttöä tai niin sanottua näennäisviljelyä. Hyödyllisiä asioita valvonnassa oli vastaajien mielestä myös se, että valvonnan avulla voi sitten paremmin varautua tulevaan, kun on valvonta jo kerran ollut.

Paikan päällä tehtävä tarkastus on hyödyllinen, ettei pelloilla kasva ihan mitä tahansa. (Tila 2.)

Ne vastaajat, jotka sanoivat valvontatilanteen olevan stressaava, sanoivat myös, että stressi helpotti valvontatilanteessa, joten valvontatilannetta stressataan liikaa ja turhaan useimmiten etukäteen. Tätä voisi avoimemmalla tiedotuksella vähentää. Toki myös puskaradiossa tiedon leviäminen pahentaa asiaa.

Valvonnan voi kokea stressaavaksi, jos siihen asennoituu liian vakavasti. Ensimmäisellä kerralla hiukan stressasi, mutta toinen kerta oli huomattavasti helpompi eivätkä peltovalvonnat nykyisin enää tunnu turhan stressaavina. (Tila 1.)

Valvonta tuntui turhalta stressaamiselta ennen valvontaa, mutta valvonnan aikana käsitys muuttui, että siitähän on jotain hyötyäkin. (Tila 5.)

Haastattelussa kysyttiin, että muuttiko valvonta käsitystäsi maatalouspolitiikasta, ja kyllään vastaajista ei käsitys juuri muuttunut asiasta. Kolme vastaajaa sanoi, että valvontatilanne pikemmin vahvistaa omaa käsitystä maatalouspolitiikasta, että kaikkia säädöksiä tosiaan valvotaan niin tarkasti kuin on ajatellut. Ainoa asia minä yksi vastaajista sanoi, että tarkastajien laadunvalvontaa tehdään enemmän kuin mitä hän luuli. Tämä asia tulee useinkin esille tarkastuksen yhteydessä, että tarkastajat vain kiusallaan etsivät virheitä tiloilta, mutta tarkastajien on pakko suorittaa työnsä huolellisesti tai sitten tarkastajien tarkastajilta tulee sanomista. Mutta yleisesti ottaen käsitys maatalouspolitiikasta ei muuttunut.

Ei valvonta muuttanut käsitystäni maatalouspolitiikasta, lapsellista touhua koko valvonta. (Tila 8.)

Ei muuttanut käsitystäni, pikemmin vahvisti kaikkea aiemmin tiedettyä asiaa. (Tila 2.)

## 7.5 Ennakkoluulot kokotilavalvonnoista

Kysyimme niiltä neljältä tilalta, joilla ei kokotilavalvontaa ole ollut, että mitä he ovat kuulleet kokotilavalvonnoista ja yleisesti ottaen valvonnoista. Kuultu asia ei yleensä ole kovin positiivista.

Valvonnat ovat ärsyttäviä ja työllistäviä, eikä niistä ole juuri hyötyä. (Tila 7.)

Valvonnoista puhutaan yleisesti ottaen tilojen vastauksien perusteella aika vähän. Mikäli kokotilavalvonnoista puhutaan, niistä puhutaan silloin aika negatiiviseen sävyyn, vaikka ne tilat, joilla kokotilavalvontaa oli ollut, sanoivat, ettei tilanne ollut kuitenkaan niin kamala mitä aluksi pelättiin.

Aika vähän niistä puhutaan, joten eipä niistä paljon kuulekaan. Kuulemma käydään lohkoja kiertelemässä ja lannoituksia lasketaan tarkasti. (Tila 9.)

Kun kysyimme tietävätkö tilat mistä kokotilavalvonta koostuu, ei mikään tiloista osannut sanoa tarkasti.

Sen verran tiedän, että lohkoja käydään kiertämässä ja jotain asiakirjoja tarkastetaan. (Tila 9.)

Kysyimme myös tiloilta, että tietävätkö he millä otantaperusteilla tiloja valitaan valvontaan ja mitä mieltä he ovat siitä, että tiloja otetaan valvontaan sekä satunnaisesti, että painotetusti. Ne tilat, joilla valvontaa ei ole ollut olivat tietenkin hyvin tyytyväisiä valvontaotantoihin, kun eivät itse ole vielä joutuneet valvonnan kohteeksi.

## **7.6 Maatalouspolitiikan säädökset ja tukihakemukset.**

Kysyimme kaikilta haastateltavilta tiloilta muutaman yleisen kysymyksen liittyen siihen, kuinka he ovat perillä maatalouspolitiikan jatkuvasti uudistuvista säädöksistä sekä mistä he saavat tietoa säädöksistä. Kysyimme myös, kuinka moni tekee itse tukihakunsa ja kuinka moni käyttää ulkopuolisia tukihakemuksen täyttöön.

### **7.6.1 Maatalouspolitiikan säädökset ja tiedonhankinta niihin.**

Kaikki haastateltavat tilat vastasivat, että ovat hyvin perillä maatalouspolitiikkaan ja viljelyyn kuuluvista säädöksistä. Kuitenkin säädöksiä on niin paljon, ettei kaikkia pikkuseikkoja aina voi muistaa ja neuvonnasta on aina hyötyä. Pääosin kuitenkin kaikki säädökset ovat selvillä.

Omasta mielestäni olen hyvin perillä asioista, mutta kyllä neuvonta on aina tarpeen. (Tila 3.)

Kyllä riittävän hyvin olen selvillä asioista, toki kun muutosta tapahtuu koko ajan niin enemmän pitäisi lukea asioista. (Tila 2.)

Kyllähän niistä varmaan on hyvin selvillä, uutta asiaa vaan tulee niin paljon koko ajan, ettei varmasti ihan kaikkea tiedä. (Tila 9.)

Kaikkien haastateltavien mielestä näihin jatkuvasti uudistuviin säädöksiin on myös saatavilla hyvin tietoa. Parhaiksi tiedonlähteiksi mainittiin lehdet, kuten Maaseudun

Tulevaisuus ja Käytännön Maamies ja lisäksi internetissä on tänä päivänä paljon tietoa saatavilla näihin asioihin, kun vain osaa etsiä oikeasta paikasta. Maataloustukineuvojat mainittiin myös hyvinä tiedonlähteinä näille asioille. Kolme haastateltua tilaa mainitsivat myös tukikoulutukset hyväksi tiedonlähteiksi mutta yhden tilan mielestä asiat pitäisi esittää helpommin tukikoulutuksissa, sillä välillä kieli menee niin vaikeaksi, kun puhutaan säädöksistä ja pykälistä. Kaikki tilat ovat myös tyytyväisiä siihen, että aika ajoin tulee muistutuksia tekstiviestinä ja sähköpostitse tukihauista.

Maaseudun tulevaisuudesta tulee pitkälti luettua asioita säädöksiin liittyen. Koulutuksia voisi olla enemmän, mutta niihin pitäisi olla silloin helppo mennä. Tukikoulutuksissa ja neuvonnoissa voisi asiat kertoa ”maanläheisemmin”, sillä jotkut asiat ovat vaikea ymmärtää. (Tila 1.)

Pääkohdat tulee selvitettyä erilaisista oppaista, muutoksista luen internetistä ja neuvojat ovat hyvä apu tukihakemuksille ja luomupapereille. (Tila 4.)

On riittävän helppoa saada tietoa säädöksistä. Tietoa kyllä tulee niin paljon, ettei kaikkia jaksakaan aina edes lukea. (Tila 5.)

Tietoa säädöksistä tulee luettua internetistä ja lehdistä kuten käytännön maamiehestä. Sähköpostiin tulee myös aina silloin tällöin jotain tietoa. Sitten tulee vielä käytyä viljelijätukikoulutuksissa sekä MTK:n koulutuksissa, mistä saa tietoa. (Tila 2.)

### **7.6.2 Tukihakemusten täyttö**

Kysyimme tilallisilta, että täyttävätkö he itse tukihakemukset vai käyttävätkö he siihen ulkopuolista neuvojaa. Kymmenestä haastatellusta tilasta kolmella tilalla täytetään tukihakemukset itse ja loppuilla seitsemällä tilalla käytetään ulkopuolista täyttäjää.

Kaikki tukihaut tehdään itse ja sähköisesti ne kaikki mitkä ovat mahdollista sähköisenä tehdä. (Tila 1.)

Kahdella tilalla käytetään Proagrian palveluita ja muilla on joku muu ulkopuolinen täyttävä. Ne, jotka itse tukihakemukset täyttävät mainitsivat myös että, apua täytyy pyytää silloin tällöin ja yksi tila mainitsi, että hakemukset tehdään niin pitkälle, kun osataan ja Proagria auttaa lopuissa.

Proagria täyttää kaikki tarvittavat asiakirjat ja tukihakemukset ja pitää niistä huolta. Proagriaan on oltu tyytyväisiä, ainoastaan hieman kallis ratkaisu. (Tila 5.)

Tukihakemukset tehdään itse ja muutkin asiakirjat täytetään itse niin pitkälle kuin mahdollista. Mikäli taito loppuu niin, sitten käytetään pro-agriaa. (Tila 2.)

## 8 YHTEENVETO JA POHDINTA

Tässä osiossa käymme haastattelujen vastauksia läpi ja pohdimme, miten haastateltavat tilat olivat päätyneet niihin vastauksiin, mitä olivat antaneet. Pohdimme myös, miten pystyisimme muuttamaan viljelijöiden käsityksiä valvonnoista parempaan suuntaan.

### 8.1 Ennako-odotukset ja valvontatilanne

Meidän haastattelussamme olleilla tiloilla oli kuudella kymmenestä ollut kokotilavalvontaa viimeisen viiden vuoden aikana. Kaikilla tiloilla, joilla oli kokotilavalvontaa, sanoivat että tilanne oli alkuun stressaava, mutta varsinaisen valvonnan alkessa tilanne helpottui. Tutkimus osoittaa, että viljelijöillä on väärä käsitys valvonnasta sekä tarkastajien halusta pelkästään etsiä virheitä. Kun viljelijä on kokenut, millainen valvonta on, käsitys muuttuu negatiivisesta ennakkoluulosta jonkin verran positiivisempaan suuntaan. Valvonnasta pitäisi selvästi puhua enemmän ja järjestää esimerkiksi koulutuspäiviä halukkaille. Koulutusten avulla voisi viljelijöille saada uuden käsityksen valvonnasta, ettei sitä tarvitsisi niin älyttömästi stressata. Tarkastajat voisivat myös tulla itse pitämään koulutusta tai ainakin esittäytymään tilaisuuteen, jolloin huomaisivat viljelijät, että he ovat tavallisia ihmisiä siinä missä muutkin, eivätkä he lähde tiloille varta vasten virheitä etsimään. Lisäksi tarkastuksista voisi kertoa avoimemmin sosiaalisessa mediassa tai muussa aiheeseen liittyvässä mediassa, joka tavoittaisi mahdollisimman suuren osuuden tilallisista. Myös tukihakemusten täyttäminen on ilmeisen stressaavaa, sillä lähes kaikki käyttää neuvontaa vähintään apuna tai jättää hakemukset ulkopuoliselle kokonaan täytettäväksi.

Valvontatilanteeseen olivat osallistuneet kaikki haastattelevamme tilat, vaikka mahdollisuutena on myös se, että tarkastajat kiertävät pellot keskenään ja asiakirjat on mahdollista lähettää postitse. Tämä on hyvä asia, että tilan väki on valvonnassa mukana, sillä se helpottaa valvontaa molempien osapuolien kannalta. Viljelijän läsnäolo tarkastuksella myös nopeuttaa valvontaa huomattavasti, sillä pellot löytyvät helposti ja eläimien tarkastelu nopeutuu, jos isäntäväki on mukana. Tar-



kastajat pystyvät myös heti kuulemaan viljelijää tilanteessa, jos jotain epäselvyyksiä on lohkoilla, joten viljelijä voi perustella tekemisiään. Tämäkin nopeuttaa valvontaprosessia, kun saa saman tien kuulla viljelijää eikä tarvitse jälkikäteen selvittää epäselvyyksiä. Ja kun on tuesta eli rahasta kysymys, niin se on ymmärrettävää miksi viljelijät ovat tarkastajien mukana. Onhan se mielenkiintoista nähdä, minkälaisia näkemyksiä tarkastajilla on lohkoista. Varsinkin jos jotain sanktioita on tulossa, niin ei jää epäselvyyksiä mistä sanktiot ovat tulleet.

Valvonnan tuloksesta ei yhdelläkään tilalla ollut mitään negatiivista sanottavaa vaan mikäli sanktioita tai huomautuksia oli tullut, olivat ne olleet selviä asioita eikä niistä ole kannattanut ruveta sen koommin valittamaan. Tästä voi päätellä hyvin sen, että tarkastajat ovat hyvin perustelleet mahdolliset virheet ja puutteet. Toisaalta kävi ilmi, että valvonnat tehdään tarkasti, mutta se myös kuuluu tarkastajan työhön, joten tällaiselta mielipahalta ei voida välttyä.

Valvonnan ilmapiiri oli tiloilla tietenkin aluksi jännittynyt, kun ei oikein tiennyt mitä tuleman pitää. Valvonnan edetessä viidellä tilalla kuudesta valvonnan ilmapiiri keventyi ja löytyi huumoriakin matkaan. Tästä päätellen tarkastajat osaavat kyllä keskustella ihmisten kanssa eivätkä ole vain koko ajan liian uppoutuneena työhönsä ja on heillä myös huumorintajua matkassa mikä keventää kyllä tunnelmaa.

Viljelijät olivat kuitenkin aika hyvin kärryillä valvontaan liittyvissä asioissa, sillä oikeastaan juuri kenellekään ei tullut mitään uutta asiaa maatalouspolitiikkaan tai säädöksiin liittyen ilmi valvonnan aikana. Yhden tilan kanalan edusta oli ajettu ruohonleikkurilla ja se ei kelvannut pelloksi mikä vähän ihmetytti tilallista, mutta muuten ei juuri mitään uutta tullut vastaan.

Valvonnan hyödyllisyydestä saimme eriäväisiä vastauksia. Puolet valvotuista tiloista sanoi, että valvonnasta on hyötyä. Hyödylliseksi perusteltiin se, että on hyvä, että joku valvoo, ettei pellolla kasva ihan mitä tahansa. Tämähän on valvonnan tarkoitus, että raha kohdistettaisiin oikeasti maatalouteen, sekä niihin säädöksiin, jolla yritetään säästää maapalloa ja sen vuoksi tiloja valvotaan. Puolet tiloista oli sitä mieltä, että valvonta on vain turhaa viljelijöiden stressaamista. Vaikka viljelijä olisi jo kokenut valvonnan ja tietäisi sen kautta, miten se etenee, saattaa se silti tuntua turhalta ja näin ollen ei aseta maatalouspolitiikkaa ainakaan entistä parem-

paan valoon. Tämän puolen ymmärtää sillä, että maatalous on niin täynnä politiikkaa ja kaikenlaisia säädöksiä, jotta viljelijät alkavat olla jo aika kypsiä ja turhautuneita tähän byrokratiaan. Kun valvojat vielä tulevat paikalle ja on mahdollisuus, että tulee vielä joitain leikkauksia niihin rahoihin mitä on tämän byrokratian joukosta saanut, alkaa se käydä ihmisten hermoille. Näillä perusteilla ymmärtää kyllä miksi jotkut sanovat, että valvonta on vain turhaa viljelijöiden kiusaamista. Viljelijöiden pitäisi ymmärtää sekin, että ilman valvontaa kaikki voisivat tehdä mitä huvittaa ja lannoitteita ajettaisiin maahan turhan suuria määriä mikä lopulta rehevöittäisi meidän vesistöjämme. Ja mikäli valvontaa ei olisi, esiintyisi enemmänkin tätä niin sanottua näennäisviljelyä, ja se peltopinta-ala olisi pois niiltä tiloilta, jotka sitä oikeasti tarvitsevat.

Valvonta ei varsinaisesti muuttanut kenenkään tilallisen käsitystä maatalouspolitiikasta. Kolmella tilalla sanottiin, että vain vahvistui se käsitys siitä, kuinka byrokraattista maatalouspolitiikka on ja kuinka paljon kaikkia valvotaan.

## **8.2 Palautteet tarkastajille**

Tarkastajat saivat positiivista palautetta viljelijöiltä neljässä haastattelusta kuudesta, mikä on meidän mielestämme aika hyvä tulos, vaikka tarkastajat joutuvatkin tekemään työtä mistä saattaa tulla rahallisia menetyksiä tiloille. Tarkastajien valmistautuminen tilakäyntiin oli ainakin hyvällä mallilla eli siihen kannattaa tarkastajien jatkossakin käyttää aikaa toimistolla. Tarkastajien neuvovasta asenteesta tuli myös positiivista palautetta. Tarkastajat ovat siis muistaneet hyvin neuvoa viljelijöitä, mikäli tilalle on tullut sanktioita tai vaikka ei olisi tullutkaan.

Kahdella tilalla tuli negatiivista sanomista tarkastajien työstä. Toisella tilalla oli mainittu lohkojen jatkuva mittaaminen ja sen turhuus. Se voi tuntua turhalta työltä, mutta ruokavirastosta on tullut ELY-keskuksille huonoa palautetta, mikäli lohkoja ei ole mitattu tarpeeksi. Eli se, että lohkoja mitataan, ei ole vain tarkastajan omaa halukkuutta mitata, vaan se kuuluu tarkastajan työhön koska käsky on tullut ylemmältä taholta, mikä pitäisi viljelijöiden ymmärtää. Toki sitten on niitäkin lohkoja, joiden reunat ovat niin varjostuneet, että lohkot on pakko mitata, että saadaan varmistus missä lohkon rajat oikeasti menevät. Molemmissa haastatteluissa, joista

negatiivista palautetta tuli, oli myös sanottu, että tarkastajat ovat liian pikkutarkkoja ja oikein etsimällä etsivät virheitä. Tässä joillakin on se vääristynyt käsitys siitä, että tarkastajan on pakko yrittää löytää virheitä tehdessään valvontaa, ja että valvoja voisi jotain provikkaa saada löydetystä virheestä. Tarkastajille maksetaan sama palkka, löysivät he sitten virheitä vai eivät. ELY-keskusten tarkastajien pe-  
rässä voi käydä vielä ruokaviraston tarkastaja, joka tekee laadunvalvontaa ELY-keskusten tarkastajien työstä. Ruokavirastossa ei katsota hyvällä, jos joku virhe on jäänyt tarkastajalta huomaamatta. Joten koska tarkastajiakin valvotaan pitää heidän tehdä työnsä tarkasti ja yrittää olla mahdollisimman tunnollinen. Kuitenkin maalaisjärkeä on myös tarkastajilla mukana. Mahdollisesti jos viljelijä ihmettelee joitain pikkutarkkoja mittailuja, hän voisi hyväksyä sen paremmin, jos valvoja selittäisi hänelle kattavasti syyt, miksi päätti mitata juuri tämän kohdan.

### **8.3 Ennakkoluulot valvonnoista**

Kysyimme tiloilta, joilla ei valvontaa ole ollut, että minkälaisia ennakkoluuloja heillä on valvontaa kohtaan. Suurimmaksi asiaksi jäi mieleen, että valvonnoista ei todellakaan puhuta tarpeeksi, kun oikein kellään ei ollut varmaa tietoa siitä, kuinka valvonta todellisuudessa menee. Tuntui myös, että ne tilat, joilla valvontaa oli ollut, ovat vähän turhan paljon pelotelleet toisia viljelijöitä siitä, kuinka tarkasti tarkastajat kiertävät lohkot. Tämä asia voisi selkeytyä paljon, jos valvonnasta kerrotaisiin enemmän, vaikka jossain koulutuspäivillä. Otannasta nämä tilat olivat hyvin tyytyväisiä tietenkin, kun valvonta ei ollut vielä omalle kohdalle osunut.

### **8.4 Maatalouspolitiikan säädökset ja tukihakemukset**

Kaikilla haastateltavilla oli omasta mielestään maatalouspolitiikan säädökset hyvin tai ainakin riittävän hyvin hallinnassa. Heidän mielestään on helppo saada tietoa uudistuvista säädöksistä, sillä tietoa on tarjolla erittäin hyvin muun muassa internetissä, sekä lehdissä. Tämä on tärkeä asia, ettei viljelyssä ja asiakirjojen täytössä satu ainakaan vahingossa mitään suurempaa virhettä, mistä voitaisiin rangaista sanktioilla.

Tukihakemusten täyttö tilalla hieman yllätti, sillä vain kolmella tilalla kymmenestä tehdään tukihakemukset itse. Sähköisesti tukihakemukset tehdään jokaisella tilalla. Ulkopuolisen täyttäjän ymmärtää kyllä siinä määrin varsinkin, jos tila on suuri ja peltoa on paljon, työllistää tukihakemusten täyttö silloin paljon tilallista. Tukihakemuksissa on myös vaara tulla virheitä, varsinkin jos on paljon täytettävää, kun lohkoja on monia ja vielä mikäli on eläintuotantoa. Ulkopuolisilla täyttäjillä ja Proagrialla on lähes aina vakuutukset sitä varten, mikäli joku virhe sattuu ja siitä seuraa sanktioita, tai muuten rahallista menetystä. Tämä houkuttelee ottamaan ulkopuolisen tukihakemuksen täyttäjän, sillä jos itse teet virheen tukihakemuksen täytössä ei sille välttämättä voi mitään. Ja ehkä tämän vuoksi viljelijät kokevat tietonsa riittäviksi, koska vaikeammat haasteet hoitavat asiantuntijat.

## LÄHTEET

- ELY-keskus. 2017. Täydentävät ehdot. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 20.7.2018]. Saatavana: <https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/23788646/T%C3%A4yd.ehdot+2016-17+versio+1.pdf/e2500413-2731-488c-8486-b00940625801>
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus). 2.1.2019. Maataloustukien valvonta. [Verkkosivu]. [Viitattu 23.2.2019]. Saatavana: [https://www.ely-keskus.fi/web/ely/maataloustukien-valvonta?p\\_p\\_id=122\\_INSTANCE\\_aluevalinta&p\\_p\\_lifecycle=0&p\\_p\\_state=normal&p\\_p\\_mode=view&p\\_r\\_p\\_564233524\\_resetCur=true&p\\_r\\_p\\_564233524\\_categoryId=14252](https://www.ely-keskus.fi/web/ely/maataloustukien-valvonta?p_p_id=122_INSTANCE_aluevalinta&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_r_p_564233524_resetCur=true&p_r_p_564233524_categoryId=14252)
- Euroopan unioni. 2018. Maatalous. [Verkkosivu]. [Viitattu 10.1.2018]. Saatavana: [https://europa.eu/european-union/topics/agriculture\\_fi](https://europa.eu/european-union/topics/agriculture_fi)
- Hakala, K. 2014. Suomen liittyminen Euroopan unioniin – tietopaketti. [Verkkosivu]. Helsinki: Eduskunta. [Viitattu 21.4.2019]. Saatavana: <https://www.eduskunta.fi/FI/tietoeduskunnasta/kirjasto/aineistot/eu/suomen-liittyminen-eu/Sivut/default.aspx>
- Helminen, M. 2015. Suomi osaksi EU:ta. [Verkkosivu]. Mikkeli: Otava. [Viitattu 20.4.2019]. Saatavana: [http://opinnot.internetix.fi/fi/muikku2materiaalit/lukio/yh/yh4/04\\_eu\\_maa\\_suomi/4.1.0\\_suomi\\_osaksi\\_euta](http://opinnot.internetix.fi/fi/muikku2materiaalit/lukio/yh/yh4/04_eu_maa_suomi/4.1.0_suomi_osaksi_euta)
- Maaseutuvirasto (Mavi). 2017. Täydentävät ehdot opas 2017. [Verkkajulkaisu]. Saatavana: <https://ruokavirasto.mobiezone.fi/zine/320/cover>
- Maaseutuvirasto (Mavi). 2017. Peltovalvontaohje 2017.
- Maaseutuvirasto (Mavi). 2018a. Viljelijä. [Verkkosivu]. [Viitattu 10.1.2018]. Saatavana: <http://www.mavi.fi/fi/tuet-ja-palvelut/viljelijä/Sivut/default.aspx>
- Maaseutuvirasto (Mavi). 2018b. Luonnonhaittakorvaus. [Verkkosivu]. [Viitattu 14.1.2018]. Saatavana: <http://www.mavi.fi/fi/tuet-ja-palvelut/viljelijä/Sivut/luonnonhaittakorvaus.aspx>
- Maa- ja metsätalousministeriö (MMM). 2018a. EU:n suorat tuet. [Verkkosivu]. [Viitattu 12.1.2018]. Saatavana: <http://mmm.fi/eu-n-suorat-tuet>
- Maa- ja metsätalousministeriö. 2018b. Tuotantosidonnainen tuki turvaa kotimaisen raaka-aineen elintarviketeollisuudelle. [Verkkosivu]. [Viitattu 12.1.2018]. Saatavana: <http://mmm.fi/tuotantosidonnainen-tuki>

- Maa- ja metsätalousministeriö. 2018c. Kansalliset maataloustuet. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.1.2018]. Saatavana: <http://mmm.fi/kansalliset-maataloustuet>
- Maa- ja metsätalousministeriö. 2019. Ruokavirasto. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.3.2019]. Saatavana: <https://mmm.fi/ruokavirasto>
- MTK. 29.3.2016. Luonnonhaittakorvaus. [Verkkosivu]. [Viitattu 15.1.2018]. Saatavana:  
[https://www.mtk.fi/liitot/pirkanmaa/ajankohtaista/tapahtumakalenteri/Tapahtumat2016/fi\\_FI/tukikoulutus/files/95565163672261891/default/Luonnonhaittakorvaus%202016%20p%C3%A4ivitys%2028.3..pdf](https://www.mtk.fi/liitot/pirkanmaa/ajankohtaista/tapahtumakalenteri/Tapahtumat2016/fi_FI/tukikoulutus/files/95565163672261891/default/Luonnonhaittakorvaus%202016%20p%C3%A4ivitys%2028.3..pdf)
- MTK. Ei päivystä. Eläinten hyvinvointi. [Verkkosivu]. [Viitattu 16.1.2018]. Saatavana:  
[https://www.mtk.fi/vastuullisuus/vastuullinen\\_maataloustuotanto/elainten\\_hyvinvointi/fi\\_FI/elainten\\_hyvinvointi](https://www.mtk.fi/vastuullisuus/vastuullinen_maataloustuotanto/elainten_hyvinvointi/fi_FI/elainten_hyvinvointi)
- Seppälä, A. 2002. Ympäristö ja eettisyys elintarviketuotannossa- todentamisen ja tuottamisen haasteet. Helsinki: MTT.
- Suomen tie jäsenyyteen. 24.5.2017. [Verkkosivu]. Helsinki: Ulkoasiainministeriö. [Viitattu 15.4.2019]. Saatavana: <https://eurooppatiedotus.fi/suomi-ja-eu/suomen-tie-jasenyteen/>
- Vesa, M. 2007. Oraiten päälle: MTK talonpojan tukena EU-vuosien eloonjäämistäistossa. Helsinki: Otava.

## **LIITTEET**

Liite 1. Haastattelu valvonnoista viljelijöille

Liite 2. Täydentävien ehtojen kokonaisuus

## Liite 1

**Haastattelu valvonnoista viljelijöille**

- Mikä on tilan tuotantosuunta?
  - Jos eläin niin mikä?
- Tilan koko?
  - Oma/vuokrattu peltoala
- Viljelijän ikä ja koulutus?
- Onko tilallasi ollut ELY:n, Ruokaviraston (Eviran), proagrian tai jonkun muun tahon valvontoja?
  - Jos ollut niin mitä valvontoja?
    - Ennakko-odotukset valvonnasta verrattuna toteutuneeseen valvontaan?
    - Osallistuitko itse valvontaan?
    - Mitä mieltä olit tarkastajien työn laadusta?
    - Valvonnan tulos?
    - Olitko tyytyväinen tulokseen?
    - Millainen oli valvonnan ilmapiiri?
    - Tuliko valvonnassa ilmi uusia asioita?
    - Koitko valvonnan hyödylliseksi vai stressaavaksi?
    - Muuttiko valvonta käsitystäsi EU:n maatalouspolitiikasta?



- Jos ei niin
  - Mitä olet kuullut EU tarkastuksista ja ELY:n, eviran tai proagrian valvonnoista?
  - Mitä mieltä olet niistä itse?
  - Tiedätkö mistä valvonta koostuu ja mitä valvonnassa tehdään?
  - Onko satunnaisten ja painotettujen tekijöiden valvonta sinusta hyvä juttu?
  
- Kuinka hyvin olet perillä nykyisistä viljelyyn kuuluvista säädöksistä?
  - Onko mielestäsi helppo saada tietoa jatkuvasti uudistuvista säädöksistä?
  - Mistä hankit näihin asioihin tietoa?
  - Teetkö itse tukihakemuksesi ja muut viljelyyn liittyvät asiakirjat?
    - Käytätkö tukihakemuksien täytössä ammattilaista?

## Liite 2

## Täydentävien ehtojen kokonaisuus

<b>Täydentävien ehtojen kokonaisuus</b>
<b>Hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset</b>
Pientareet, suojakaistat ja maaperän kunto
Hukkakauran ja jättiputken torjunta
Viljely hyvän maatalouskäytännön mukaisesti
Kesantojen hoito
Maisemapiirteiden säilyttäminen
Kasteluveden otto
Pysyvien nurmien ja laitumien hoito
Pohjaveden suojelu
<b>Lakisääteiset hoitovaatimukset</b>
<b>Ympäristö</b>
Lannan ja lannoitteiden käyttö ja varastointi
Luonnon suojeleminen maatalousmaalla
<b>Kansanterveys sekä eläinten terveys ja kasvien terveys</b>
Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti
Kasvinsuojeluaineiden käyttö
Elintarvikkeiden turvallisuus
* Alkutuotannon hygienia
* Tuotantoeläimiltä kielletyt aineet, lääkejäämät, lääkityskirjanpito
Rehut
Eläintaudit
* Tuonti ja vienti
* TSE-taudit
Eläinten hyvinvointi